

Àmbit social i criminològic

DOCUMENTS DE TREBALL

CONSELL d'EUROPA

Recomanació CM/Rec (2017) 3 relativa a les Regles europees sobre les sancions i mesures aplicades en la comunitat

*(adoptada pel Comitè de Ministres el 22 de març de 2017,
a la 1282a reunió dels delegats dels ministres)*

Estrasburg, 23 de març de 2017

**Recomanació CM/Rec (2017) 3 relativa a les
Regles europees sobre les sancions
i mesures aplicades en la comunitat**

*(adoptada pel Comitè de Ministres el 22 de març de
2017, a la 1282a reunió dels delegats dels ministres)*

Text de la Recomanació acompanyat pel seu comentari

El Comitè de Ministres, en virtut de l'article 15.b de l'Estatut del Consell d'Europa,

Considerant la importància d'establir principis comuns pel que fa a les polítiques penals integrades entre els Estats membres del Consell d'Europa per tal de reforçar la cooperació internacional en aquest àmbit;

Constatant el desenvolupament considerable, en els Estats Membres, del recurs de les sancions i mesures penals aplicades en la comunitat;

Considerant que aquestes sancions i mesures constitueixen mitjans importants per combatre la delinqüència, reduir els danys que causa i reforçar la justícia, i que també eviten els efectes negatius de la detenció preventiva i l'empresonament;

Considerant la importància lligada al desenvolupament de normes internacionals per a la creació, el pronunciament i l'aplicació d'aquestes sancions i mesures;

Conscient que amb el pas del temps sorgeixen noves possibilitats per usar amb més eficiència les sancions i mesures aplicades en la comunitat, i que, per tant, l'empresonament només ha de ser una mesura d'últim recurs;

Reconeixent que, a més, els avenços importants i les pràctiques noves en matèria de sancions i mesures aplicades en la comunitat, així com els problemes identificats pels Estats membres, requereixen una actualització regular de les disposicions que contenen les Regles europees sobre les sancions i mesures aplicades en la comunitat;

Insistint en el fet que el recurs de les sancions i mesures, així com la seva aplicació, sempre s'han de guiar pel respecte de les garanties legals fonamentals, tal com figuren en la Convenció europea dels drets humans (STE núm. 5), i pel respecte dels principis que estableixen les Regles europees sobre les sancions i mesures aplicades en la comunitat;

Reconeixent la rellevància que atorguen a aquesta recomanació les Recomanacions del Comitè de Ministres següents: núm. R (92) 17 relatives a la coherència en la imposició de penes, núm. R (97) 12 sobre el personal encarregat de l'aplicació de sancions i mesures, núm. R (99) 19 relativa a la mediació en matèria penal, núm. R (99) 22 relativa a la superpoblació de les presons i la inflació carcerària, Rec (2003) 22 relativa a la llibertat condicional, CM/Rec (2010) 1, sobre les regles del Consell d'Europa relatives a la *probation*, i CM/Rec (2014) 4, relativa a la vigilància electrònica;

Tenint en compte les Regles mínimes de les Nacions Unides sobre les mesures no privatives de llibertat (Regles de Tòquio),

Substitueix pel text d'aquesta Recomanació:

- la Recomanació Rec (2000) 22 relativa a millorar l'aplicació de les Regles europees sobre les sancions i mesures aplicades en la comunitat; i
- la Recomanació núm. R (92) 16 relativa a les Regles europees sobre les sancions i mesures aplicades en la comunitat;

Recomana que els governs dels Estats membres:

- s'inspirin en les normes i els principis que estableix l'annex d'aquesta recomanació quan revisin la seva política, legislació i pràctica en relació amb la creació, el pronunciament i l'aplicació de sancions i mesures aplicades en la comunitat;
- vetllin perquè aquesta Recomanació i el seu comentari es tradueixin a la seva llengua o llengües nacionals i es difonguin al màxim possible, i més específicament entre les autoritats judicials, els serveis socials i de *probation*, les administracions penitenciàries, així com els mitjans de comunicació i la ciutadania.

Annex

Àmbit d'aplicació i objectiu

L'objectiu d'aquestes Regles és:

a. establir un conjunt de normes que ajudin els legisladors nacionals, les autoritats decisòries i executives, i els professionals a proporcionar una utilització justa i eficaç de les sancions i mesures aplicades en la comunitat. Aquesta aplicació ha de tenir en compte la necessitat de protegir la societat i mantenir l'ordre jurídic i, alhora, d'afavorir la reinserció social, que permeti als autors de la infracció reparar el perjudici que han causat;

b. proporcionar als Estats membres una orientació sobre la introducció i la utilització de les sancions i mesures aplicades en la comunitat, per tal de treure tot el partit als seus beneficis i protegir els drets fonamentals de totes les persones afectades. Així mateix, cal preveure tota forma d'abús que pot resultar, per exemple, del recurs d'aquestes sancions i mesures en detriment de certs grups socials. També cal examinar curosament els avantatges i desavantatges socials, així com els riscos potencials que resultin o siguin susceptibles de resultar d'aquestes sancions o mesures. Les sancions i mesures aplicades en la comunitat només s'han d'utilitzar quan siguin adequades;

c. proposar unes regles de conducta clares al personal encarregat d'aplicar les sancions i mesures en la comunitat, i a tots els qui pertanyin a la comunitat que hi estiguin implicats, per tal d'assegurar que aquesta aplicació es duu a terme d'acord amb les condicions i obligacions imposades pel pronunciament, per tal de conferir credibilitat a les sancions i mesures. L'execució no s'ha de concebre de manera rígida o formalista, sinó que s'ha de dur a terme tenint en compte en tot moment la individualització, per tal que les sancions i mesures aplicades en la comunitat s'adaptin a la infracció i a les característiques de l'imputat o de l'autor d'infracció. A més, el fet de poder recórrer a un conjunt de regles establert a escala internacional ha d'afavorir l'intercanvi d'experiències, sobretot pel que fa als mètodes de treball.

No es pot deixar d'insistir en el fet que les sancions i mesures aplicades en la comunitat que preveuen aquestes Regles són de gran utilitat tant per a l'imputat o l'autor d'infracció com per a la comunitat: l'imputat i l'autor d'infracció poden continuar exercint la seva tria i assumint les seves responsabilitats socials, mentre que l'execució de sancions i mesures penals en el si de la comunitat en lloc de mitjançant un procés d'isolació pot garantir millor la protecció de la societat a llarg termini. El fet de recórrer menys a l'empresonament té avantatges econòmics i socials, tot i que els costos econòmics de l'aplicació de sancions i mesures en la comunitat al nivell adequat no s'han de subestimar.

Per tant, el pronunciament i l'aplicació de les sancions i mesures en la comunitat s'han de guiar per aquestes consideracions, així com per la idea primordial de tractar els imputats i els autors d'infraccions amb respecte com a éssers humans responsables. El simple fet que l'objectiu que cal aconseguir sigui evitar l'empresonament no justifica el recurs a qualsevol tipus de sanció, mesura o modalitat d'aplicació.

Aquestes Regles no s'han de considerar un sistema model, sinó que més aviat formen un corpus de requisits susceptibles de ser admesos i observats comunament. Si no es compleixen aquests requisits, l'aplicació de les sancions i mesures en la comunitat no pot ser satisfactòria.

Les disposicions d'aquestes Regles abracen totes les sancions i mesures aplicades dins la comunitat, incloses les mesures amb una modalitat d'aplicació d'una pena de presó fora d'un establiment penitenciari. No obstant això, se n'exclouen les mesures específiques relatives a menors, atès que aquestes les recullen les Regles europees per als delinqüents menors que són objecte de sancions o mesures (Recomanació [2008]11 del Comitè de Ministres).

Aquestes Regles concerneixen les persones que són objecte de sancions i mesures aplicades en la comunitat. Als autors d'infraccions condemnats se'ls poden imposar sancions o mesures aplicades en la comunitat. El terme *imputat* fa referència a les persones que no han estat condemnades, però a qui es poden haver imposat mesures per part de l'autoritat judicial o una altra autoritat, definida per la llei.

No obstant això, les sancions i mesures específiques relatives als menors s'estableixen a la Recomanació

Rec (2008)11 del Comitè de Ministres sobre les Regles europees per als delinqüents menors que són objecte de sancions o mesures.

Definicions

A l'efecte d'aquesta Recomanació:

L'expressió *sancions i mesures aplicades en la comunitat* fa referència a les sancions i mesures que mantenen l'imputat o l'autor d'infracció dins la comunitat i que impliquen certes restriccions de la seva llibertat per mitjà del pronunciament de condicions i/o obligacions. Aquest terme designa qualsevol sanció imposada per una autoritat judicial o administrativa, i qualsevol mesura presa abans o en lloc d'una decisió sobre una sanció, i també les que consisteixen en una modalitat d'aplicació d'una pena de presó fora d'un establiment penitenciari.

L'expressió *autoritats decisòries* fa referència a qualsevol autoritat judicial, administrativa o d'un altre tipus habilitada per la llei en vigor per imposar o revocar una sanció o mesura aplicada en la comunitat, o modificar-ne les condicions i obligacions.

L'expressió *autoritat executiva* fa referència a l'organisme o els organismes habilitats per decidir sobre una sanció o mesura aplicada en la comunitat, i a la pràctica, en són responsables de l'aplicació. En molts països, aquesta autoritat executiva és el servei de *probation*.

Capítol I: Principis fonamentals

1. Les sancions i mesures aplicades en la comunitat poden proporcionar als imputats o als autors d'infracció una supervisió, una orientació i una assistència justes i eficaces sense recórrer a la privació de llibertat. Poden millorar les perspectives d'inserció social de la qual generalment depèn el desistiment.

Aquesta regla reconeix el valor positiu de les sancions i mesures aplicades en la comunitat. Aquestes sancions i mesures poden presentar diferències en funció de si són més o menys coercitives, prohibitives, intrusives i rehabilitadores, i moltes d'elles tenen diverses d'aquestes característiques, per oferir una resposta adequada a la delinqüència, però també per proporcionar un control i suport envers el desistiment.

Les sancions aplicades en la comunitat impliquen certa restricció de llibertat, com la majoria de condemnes penals, però permeten que les persones continuïn vivint dins la comunitat i assumeixin les obligacions que se'n deriven, mentre compleixen una pena corresponent als delictes comesos. Per tant, aquestes sancions poden afavorir la inclusió social i permeten als condemnats conservar la majoria dels seus drets i forjar-se un estil de vida lliure de qualsevol acte delictiu. Aquesta inserció social afavoreix la justícia social i la igualtat d'oportunitats, principalment en l'àmbit del treball, de la cerca d'habitatge i del gaudi de les relacions interpersonals; tot de factors que s'associen al desistiment.

Les mesures aplicades en la comunitat poden incloure iniciatives per evitar la detenció preventiva: es poden trobar alternatives que permetin oferir prou garanties contra la reincidència, la fugida o els obstacles en el curs de la justícia, sense haver d'empresonar l'acusat sense perjudici dels drets i els interessos de les víctimes. En molts països hi ha un gran nombre de presos retinguts, sovint en les pitjors condicions, que esperen ser jutjats. Alguns acaben sent absolts i alliberats després d'haver viscut una experiència inevitablement traumàtica; d'altres són condemnats a una sanció aplicada en la comunitat, de manera que la detenció preventiva resulta retrospectivament innecessària. Fins i tot quan un acusat és condemnat a una pena de presó, cal evitar la detenció preventiva en la mesura del possible, atès que el tràngol d'un empresonament en principi no s'hauria de viure abans de ser jutjat. De fet, la detenció preventiva és una pràctica contrària al dret fonamental de la presumpció d'innocència. També es poden aplicar mesures després d'una pena de presó en un moment en què la supervisió pot representar una diferència decisiva amb vista a una reinserció o a un reingrés.

Sovint s'introdueixen sancions i mesures aplicades en la comunitat per tal d'oferir als tribunals un ventall d'opcions per evitar una pena de presó amb l'esperança de reduir la població penitenciària. De fet, la relació entre les taxes de penes d'empresonament i el recurs a les sancions i mesures aplicades en la

comunitat és alhora complexa i controvertida. Amb tot, des que aquestes últimes s'utilitzen de manera assenyada i proporcional, no només poden contribuir a reduir l'esmentada població penitenciària, sinó que també afavoreixen la bona administració de la justícia i la inserció social.

2. La legislació nacional ha de preveure un ventall de sancions i mesures aplicades en la comunitat prou ampli i variat, i que estiguin disponibles per dur-les a la pràctica.

Les sancions i mesures aplicades en la comunitat que s'utilitzen freqüentment inclouen:

- *alternatives a la detenció provisional, com ara exigir a un imputat que resideixi en una adreça específica i/o que rebi la supervisió/assistència d'un organisme designat per una autoritat judicial;*
- *període de probation o vigilància en la comunitat, com una sanció independent imposada sense que es pronuncii una pena de presó;*
- *suspensió de l'aplicació d'una pena de presó, amb la condició de sotmetre's a certes condicions imposades;*
- *treball en benefici de la comunitat (per exemple, un treball no remunerat, d'interès social);*
- *indemnització o compensació a la víctima;*
- *procediment de mediació entre la víctima i l'autor de la infracció;*
- *ordenança que imposa un tractament als autors d'infraccions alcohòlics o toxicòmans, així com als qui pateixen una malaltia mental relacionada amb el seu comportament delictiu;*
- *restricció de la llibertat de desplaçament;*
- *vigilància electrònica aplicada d'acord amb la Recomanació (2014) 4 del Comitè de Ministres;*
- *llibertat condicional amb vigilància postpenitenciària.*

Aquesta llista no pretén ser exhaustiva. A més, probablement amb el pas del temps sorgiran altres tipus de sancions i mesures aplicades en la comunitat que acabaran formant part també del camp d'aplicació d'aquestes Regles.

3. La naturalesa i la durada de les sancions i mesures aplicades en la comunitat han de ser proporcionals a la gravetat de la infracció per la qual una persona ha estat condemnada o de la qual se l'acusa, i, alhora, ha de tenir en compte la situació individual d'aquesta persona.

Atès que les sancions i mesures aplicades en la comunitat sovint s'elaboren amb l'esperança d'oferir «una alternativa a la presó» i, per tant, contribueixen a reduir, o com a mínim a limitar, el creixement de la població penitenciària, cal fomentar-ne l'ús. Si l'empresonament es considera com «un últim recurs», hi ha d'haver sancions i mesures de «primer» recurs. No obstant això, en aquest àmbit, el principi ben establert de proporcionalitat té una importància crucial. Atès que les sancions i mesures aplicades en la comunitat poden aplicar-se adequadament a les infraccions greus i no s'han de reservar als delinqüents sense antecedents penals, els responsables de les polítiques i el poder judicial han d'evitar qualsevol «ampliació de la xarxa», dit altrament, valdre's de sancions i mesures aplicades en la comunitat quan n'hi hauria hagut prou amb una sanció menys greu, com una multa, una reprimenda o un amonestament. Recórrer de manera excessiva a les sancions i mesures aplicades en la comunitat en cas d'infracció lleu no només implicaria ampliar el sistema, la qual cosa generaria injustícies i despeses públiques importants, sinó que també se'n qüestionaria la idoneïtat pel que fa a les infraccions greus i, per consegüent, reduiria la seva capacitat de substituir la presó. Aquesta regla torna a subratllar la importància de la proporcionalitat i insta els responsables de polítiques a considerar com cal les circumstàncies individuals per tal de garantir el respecte per les normes i fomentar el desistiment.

4. Les sancions i mesures aplicades en la comunitat s'han d'aplicar de manera que es respectin els drets humans i permetin a l'imputat o a l'autor d'infracció assumir les seves responsabilitats com a membre de la comunitat, i animar-lo a fer-ho. Cap sanció o mesura aplicada en la comunitat no ha de ser creada o

establerta si aquesta va en contra de les normes internacionals relatives als drets humans i a les llibertats fonamentals.

Aquesta regla estableix que l'aplicació de sancions i mesures en la comunitat ha de respectar els drets humans de les persones implicades. Es formula en termes molt generals i estipula que la naturalesa i la manera com s'apliquen les sancions i mesures aplicades en la comunitat s'han d'ajustar al conjunt de drets garantits internacionalment. Aquesta regla general s'ha formulat perquè la creació i l'aplicació de sancions i mesures en la comunitat sovint impliquen que es tingui en compte la seguretat de la comunitat i que es mantingui l'ordre jurídic en la societat, de vegades fins i tot quan això va en detriment dels interessos o preferències immediats de l'interessat. Malgrat això, fins i tot aquest interès general no hauria de prevaler sobre els drets fonamentals dels imputats i els autors d'infraccions.

Els progressos tècnics (entre altres) poden portar a d'altres sancions i mesures aplicades en la comunitat que avui dia no es poden anticipar. És aquesta la raó per la qual aquesta regla s'ha formulat en termes generals, per tal de protegir adequadament els drets de l'imputat o de l'autor d'infracció relacionats amb contingències que encara no es poden preveure.

La regla també fa referència a les responsabilitats de l'imputat i de l'autor d'infracció i exigeix que l'aplicació tingui en compte les possibilitats que permetin i encoratgin l'interessat a assumir les seves responsabilitats com a membre de la comunitat.

5. Una sanció o mesura aplicada en la comunitat mai no ha d'implicar un tractament mèdic o psicològic no conforme a les normes ètiques reconegudes internacionalment.

Històricament, el tractament mèdic i psicològic de les persones objecte de mesures coercitives sovint portava a violacions greus dels drets humans, sobretot quan aquestes intervencions s'han dut a terme de manera experimental. Als països europeus es considera que aquest tipus de pràctiques no són ètiques, i és per això que estan prohibides. Qualsevol imputat o autor d'infracció que se sotmet a una sanció o mesura aplicada en la comunitat es troba en una situació de llibertat restringida imposada en nom de la llei. Per tant, aquesta regla afirma que no es pot administrar un tractament si aquest no està d'acord amb les normes ètiques internacionals, la qual cosa implica la necessitat d'adequar la legislació i la pràctica nacionals a les normes esmentades.

Les regles ètiques adoptades a escala internacional inclouen l'obligació de donar tota la informació completa a les persones implicades sobre l'objectiu, la naturalesa, els mètodes i les conseqüències possibles del tractament. El consentiment per part dels individus que se sotmeten a les mesures coercitives és essencial, tot i que no deixa de ser una qüestió complexa i delicada. Fins i tot quan el consentiment és obligatori, no sempre és suficient per garantir la legitimitat ètica d'una intervenció. El capítol V d'aquestes Regles tracta qüestions anàlogues més àmpliament.

6. No hi pot haver cap discriminació a l'hora d'imposar i aplicar sancions i mesures en la comunitat per raó de raça, color, origen ètnic, nacionalitat, sexe, edat, discapacitat, orientació sexual, llengua, religió, opinió política o d'altra mena, situació econòmica, social o d'un altre tipus, o condició física o mental. L'aplicació de les sancions i mesures en la comunitat ha de tenir en compte la diversitat i les necessitats individuals dels imputats i dels autors d'infracció.

L'objectiu d'aquesta regla és vetllar per tal que les sancions i mesures aplicades en la comunitat s'imposin i s'apliquin de manera justa i sense discriminació injustificada. La discriminació a l'hora d'imposar o aplicar sancions i mesures en la comunitat inclou la potestat discrecional de l'exercici injust o infundat per una de les raons que preveu la regla. No obstant això, la llista de les raons esmentades no s'ha de considerar exhaustiva.

Cal establir una distinció entre la discriminació i la diferenciació. La prohibició d'una discriminació no significa necessàriament que totes les persones han de rebre un tractament idèntic. A diferència de la discriminació, se suposa que la diferenciació ha de corregir un desavantatge injustificat o procurar una millora. Les persones i les situacions personals divergeixen, i es donen circumstàncies en les quals cal tractar les persones de manera diferent, per tal de respondre a les seves necessitats individuals o tenir en compte les situacions especials. Aquesta manera de procedir afavoreix que s'instauri una justícia real.

La discriminació injustificada no sempre és intencionada. La discriminació pot ser el resultat d'una

implantació irreflexiva de procediments rutinaris que poden arribar a «institucionalitzar-se». Per exemple, les polítiques i pràctiques poden haver estat concebudes per als homes (que són la majoria dels imputats i els autors d'infraccions en tots els països), i no s'hauria d'assumir, simplement, que també són adequades per a les dones.

Hi ha casos en què les circumstàncies personals d'un individu (per exemple, ser un sense sostre) poden fer que s'hagi d'adequar una sanció o una mesura concreta. En aquests casos, s'ha de buscar de manera activa una alternativa per tal d'evitar que la persona vagi a la presó innecessàriament..

El ple respecte d'aquesta regla implica examinar de manera periòdica les polítiques i pràctiques per assegurar que les sancions i mesures aplicades en la comunitat s'apliquen de manera justa i que s'adopten els sistemes de seguiment que poden alertar sobre casos de discriminació involuntària.

7. Les sancions i mesures aplicades en la comunitat han de ser accessibles als imputats i als autors d'infracció que són ciutadans estrangers, i s'han d'aplicar de manera justa i de conformitat amb els principis establerts per aquestes Regles, tenint en compte les diferències en funció de les seves circumstàncies.

No hi ha d'haver cap discriminació pel que fa al pronunciament o l'aplicació de sancions i mesures en la comunitat per raó de nacionalitat. Tot i que això només és un exemple del principi general de prohibició de la discriminació, es considera que cal dedicar-hi una regla específica per donar-li una atenció particular. El conjunt d'Europa es veu afectat per un moviment massiu de persones que venen d'arreu del món, i les presons de gairebé tots els països europeus són plenes de detinguts de nacionalitats molt diferents. Els ciutadans estrangers també han de poder beneficiar-se de la imposició de sancions i mesures aplicades en la comunitat i, per tant, cal establir disposicions per comprovar que se'ls tracta de manera correcta i justa. En concret, cap disposició de la legislació i cap pràctica no ha de prohibir la possibilitat de posar sancions i mesures aplicades en la comunitat als estrangers.

També és convenient tenir en compte les circumstàncies particulars dels estrangers per tal de garantir-ne un tractament equitatiu. Per exemple, la qualitat d'estranger no s'ha de poder al·legar per justificar el fet de no concedir una llibertat sota fiança abans del judici. Aquest principi pot, per exemple, implicar la necessitat de proporcionar un intèrpret en alguns casos si l'individu no domina prou la llengua nacional. Les necessitats en matèria de reinserció després d'una pena de presó poden resultar diferents i pot requerir que s'estableixi una col·laboració amb els organismes de probation de diferents països en casos concrets. La Decisió marc 2008/947/JAI establerta el 27 de novembre de 2008 pel Consell de Ministres de la UE (relativa a l'aplicació del principi de reconeixement mutu de sentències i decisions de probation amb vista a la supervisió de les mesures de probation i sancions alternatives) permet la transferència de sancions aplicades en la comunitat entre Estats, de tal manera que les persones que han comès una infracció en un país poden complir la sanció en un altre (normalment el seu país de residència) per tal de promoure'n la reinserció social. Aquesta decisió només s'aplica als Estats membres de la UE, però tots els membres del Consell d'Europa han de preveure la possibilitat d'assegurar un vincle i una cooperació amb altres països per promoure la reinserció transferint-se casos concrets.

8. La naturalesa, el contingut i els mètodes d'aplicació de les sancions i mesures aplicades en la comunitat han de respectar els principis de dignitat i la vida privada dels imputats i dels autors d'infracció, de la seva família i també de qualsevol altra persona.

Aquesta regla requereix la protecció de la privacitat i de la dignitat dels condemnats i dels autors d'infraccions en totes les circumstàncies. Concretament, es prohibeix qualsevol assetjament pel fet d'ofendre, alterar o inquietar un imputat o un autor d'infracció sotmetent-lo a mesures de control o verificació indegudament freqüents. S'apliquen consideracions anàlogues a tots els actes que afecten l'autoestima, les relacions íntimes (principalment les familiars), els vincles amb la comunitat i la capacitat d'autonomia. Les sancions i mesures aplicades en la comunitat, per la simple raó que mantenen els imputats i els autors d'infraccions dins la societat, els exposen al risc de l'oprobri públic o de l'estigmatització social. La regla exigeix que s'adoptin les garanties adequades per protegir-los dels insults o de la curiositat/publicitat nocives.

La regla també ens recorda que l'aplicació de sancions i mesures en la comunitat no només pot

afectar l'individu, sinó també els membres de la seva família. Per exemple, en algunes circumstàncies, els agents competents poden haver d'anar a visitar un imputat o un autor d'infracció a casa seva, fins i tot quan aquest comparteix l'habitatge amb altra gent.

El dret del respecte per la vida privada i familiar el garanteix l'article 8 del Conveni per la protecció dels drets humans i les llibertats fonamentals. En virtut d'aquest article, cap autoritat pública no pot interferir en l'exercici del dret esmentat, llevat que aquesta interferència la prevegi la legislació i sigui una mesura estrictament necessària específicament per a la prevenció de desordres i infraccions penals. La naturalesa, el contingut, les condicions i els mètodes d'aplicació de les sancions i mesures aplicades en la comunitat afecten aquest principi, en la mesura que poden preveure condicions i obligacions que modifiquin la manera de viure de l'imputat i de l'autor d'infracció i l'obtenció d'informació que permet verificar el respecte per part de l'interessat de les esmentades condicions o obligacions. Nogensmenys, el principi del respecte de la vida privada i familiar resta primordial i qualsevol interferència en aquest àmbit ha de ser limitada estrictament i proporcional.

També cal destacar que tota mesura que posi en perill els drets inclosos en aquesta regla pot perjudicar la cooperació de l'imputat o de l'autor d'infracció en l'aplicació de la sanció o mesura i, per tant, desvirtuar-ne la legitimitat.

9. Cada vegada que les sancions i mesures aplicades en la comunitat comporten un contacte amb les víctimes, els drets d'aquestes s'han de respectar d'acord amb les normes ètiques reconegudes internacionalment en aquest àmbit.

Aquesta regla exigeix que els organismes competents protegeixin els drets individuals de les víctimes en l'àmbit de l'aplicació de les sancions i mesures aplicades en la comunitat. Cada vegada que aquesta aplicació o bé la modificació o la durada de les mesures i sancions pot tenir implicacions per a les víctimes, cal considerar els interessos d'aquestes últimes i respectar els seus drets.

Les obligacions generals dels Estats envers les víctimes d'infraccions s'estableixen a la Recomanació Rec (2006) 8 del Comitè de Ministres als Estats membres sobre l'assistència a les víctimes d'infraccions i, en un elevat nombre de països, les autoritats d'execució, i principalment els serveis de probation, contribueixen en gran mesura en el compliment de les obligacions esmentades. En algunes jurisdiccions, els organismes d'aplicació ofereixen directament serveis a les víctimes d'infraccions penals. En d'altres, els mateixos organismes treballen sovint en cooperació amb organitzacions o individus que ofereixen suport a les víctimes. Generalment, sobretot en els casos més greus, els organismes competents es posen en contacte amb les víctimes i els ofereixen informació relacionada amb la persona, per exemple, la data de sortida de la presó. S'inclouen en aquestes Regles la llibertat condicional i altres formes de supervisió dins l'àmbit de la llibertat avançada.

La Directiva de la UE relativa als drets de les víctimes és una declaració imperativa sobre les millors pràctiques que imposa obligacions als Estats membres de la Unió Europea i és una eina molt útil per a tots els països.

10. En casos apropiats, i considerant degudament els drets i les necessitats de les víctimes d'infracció, s'ha de permetre que els autors d'infracció puguin reparar el perjudici que han causat a les víctimes o a la comunitat, i encoratjar-los a fer-ho.

Un elevat nombre de països europeus reconeixen el valor de les pràctiques d'indemnització i de justícia reparadora, les quals, tot i tenir formes diferents, es basen en enfocaments comuns. Segons un manual de les Nacions Unides, «els programes de justícia reparadora es basen en diverses hipòtesis: a) que la resposta que es dona a la infracció ha de reparar tant com sigui possible el mal sofert per la víctima; b) cal fer entendre als autors d'infraccions que el seu comportament no és acceptable i que ha tingut conseqüències reals per a la víctima i per a la comunitat; c) els autors d'infraccions poden i han d'assumir la responsabilitat dels seus actes; d) les víctimes han de poder expressar les seves necessitats i contribuir a determinar la millor manera que l'autor d'infracció es redimeixi; i e) la comunitat té el dret d'afavorir aquest procés» (Manual sobre els programes de justícia reparadora, Sèrie de manuals sobre la reforma de la justícia penal, Nacions Unides, 2006).

Els enfocaments reparadors inclouen una mediació, per exemple, entre la víctima i l'autor de la infracció, per tal que les persones afectades explorin les maneres de reparar el dany i facilitin la gestió de les conseqüències de la infracció. La mediació també pot servir per prevenir la delinqüència; per exemple, contribuint a reduir el nombre de litigis entre veïns abans no desemboquin en la comissió d'una infracció. La Recomanació Rec (99) 19 relativa a la mediació en matèria penal fixa les normes que pertanyen a aquest àmbit. Entre les altres pràctiques reparadores, convé esmentar els grups

consultius familiars, els cercles que determinen la pena i els grups de reparació. També és possible conferir una dimensió reparadora a d'altres pràctiques més formals de justícia penal; per exemple, un tribunal, un jurat o una comissió de llibertat condicional també poden adoptar un enfocament reparador. El Consell Econòmic i Social de les Nacions Unides, en la seva Resolució 2002/12 «Principis fonamentals per implementar programes de justícia reparadora en matèria penal», proporciona una orientació autoritzada en aquest àmbit.

Aquesta regla insisteix en la necessitat d'encoratjar aquestes pràctiques en casos idonis. Cal prestar una atenció especial al fet de respectar íntegrament l'interès i els drets de la víctima. L'avaluació d'aquestes intervencions no només s'ha de dur a terme, per exemple, pel risc que representa la reincidència de l'autor de la infracció, sinó també per valorar els avantatges que aquest treball pot aportar a la víctima. Cada cop que una autoritat executiva organitza una trobada qualsevol entre l'autor de la infracció i la víctima, ha de prendre totes les precaucions per tal que aquesta iniciativa no ocasioni una victimització més gran.

Els enfocaments basats en la idea de justícia reparadora exigeixen unes competències concretes, de manera que l'autoritat executiva ha de vetllar per oferir una formació adequada al seu personal.

Aquesta regla també té unes implicacions en la forma més coneguda de reparació envers la comunitat, els treballs en benefici de la comunitat o el treball no remunerat. Perquè aquesta reparació sigui realment efectiva, ha d'implicar un valor real (i manifest) per a la comunitat.

11. Les sancions i mesures aplicades en la comunitat s'han d'aplicar de tal manera que no agreugin la seva naturalesa aflictiva. No s'han de restringir els drets dels autors d'infracció durant l'aplicació de la sanció o mesura en la comunitat a un grau més elevat del que sigui necessari per aplicar la decisió que determina aquesta sanció o mesura.

Les sancions i mesures aplicades en la comunitat tenen forçosament un caràcter aflictiu, atès que impliquen una restricció de la llibertat individual i l'obligació de sotmetre's a supervisió. Tot i que aquesta naturalesa aflictiva de les sancions i mesures aplicades en la comunitat és més lleu que la de les restriccions i privacions inherents a una pena de presó, hi és i no s'ha d'ignorar. Aquesta regla insisteix en el fet que els mètodes d'aplicació han d'evitar agreujar el caràcter inevitablement aflictiu de les sancions o mesures esmentades més enllà del que és necessari. De fet, un agreujament com aquest és injust i pot provocar en l'individu una resistència i una reticència a cooperar i a readaptar-se a la societat.

12. No hi ha d'haver cap disposició legal pel que fa a la conversió automàtica d'una sanció o mesura aplicada en la comunitat a pena de presó en cas d'incompliment de les condicions o obligacions vinculades a aquesta sanció o mesura. Això no exclou l'opció de tornar a enviar a la presó els autors d'infracció que no han complert les seves obligacions vinculades a la llibertat condicional.

Un dels principals objectius de les sancions i mesures aplicades en la comunitat és provar d'evitar l'empresonament. Aquest objectiu es veuria compromès si l'empresonament resultés ser la resposta necessària i única a l'incompliment. Per tant, aquesta regla prohibeix que s'introdueixin disposicions en les legislacions nacionals que prevegin el recurs sistemàtic d'anar a la presó en un cas així. Les autoritats competents han de fer un bon discerniment, sense concloure de seguida que l'autor de la infracció ha d'anar a la presó perquè no ha aprofitat l'ocasió que se li hagi imposat una sanció o mesura aplicada en la comunitat. Això no significa que l'empresonament no pot ser mai una conseqüència si no es compleixen les condicions o obligacions lligades a la sanció o la mesura. En funció de la legislació nacional i de les circumstàncies, l'autoritat amb poder decisor pot permetre que es mantingui la sanció o mesura, imposar una altra sanció o mesura, una sanció pecuniària o, en última instància, decidir una pena de presó.

La regla també fa referència a les persones que estan en llibertat condicional. En alguns països, es considera que encara compleixen una pena de presó. Si violen les condicions de la seva llibertat poden, conseqüentment, tornar a la presó. I el fet d'incomplir certes obligacions, els pot enviar directament a la presó. Tanmateix, en alguns casos, per exemple quan l'incompliment és lleu, les autoritats han de poder preveure altres opcions (vegeu també la Regla 64 i el seu comentari).

13. La legislació nacional ha de preveure una inspecció regular i un seguiment independent de l'activitat de les autoritats executives. Aquesta inspecció i aquest seguiment l'han d'efectuar persones qualificades i experimentades.

Atès que el pronunciament i l'aplicació de les sancions i mesures aplicades en la comunitat es basen en la legislació, hi ha d'haver sistemes d'inspecció i seguiment adequats per garantir la responsabilitat de retre comptes. Així, les autoritats i el públic poden confiar que les sancions i mesures aplicades en la comunitat es duen a terme com cal. Aquesta regla també fa referència al seguiment independent, ja que, a més de la supervisió rutinària que els responsables han de dur a terme com a part dels seus deures i la inspecció periòdica d'un organisme oficial, les autoritats competents han d'estar obertes a les preguntes i verificacions en el marc d'un control independent. El control independent d'un mediador o una organització de protecció dels drets humans són un exemple de la manera com es pot procedir. El capítol VII d'aquestes Regles examina aquestes qüestions més detalladament.

Capítol II: Marc jurídic

Legislació

14. El recurs de les sancions i mesures aplicades en la comunitat, els tipus, la durada i les modalitats d'aplicació han de ser regulats per la llei.

Aquesta regla recull una norma general aplicable a tots els tipus de sancions penals, incloses les sancions i mesures aplicades en la comunitat, que han de subjectar-se al principi de legalitat. Diverses regles fan referència a «la legislació nacional». Això fa referència a totes les formes de legislació primària o subsidiària, la jurisprudència i qualsevol altra forma de dret considerada així per l'Estat implicat. Dit altrament, l'autoritat que les crea i les aplica ha de derivar-se de la llei. La regla preveu que la utilització, el tipus, la durada i les modalitats d'aplicació de les sancions i mesures aplicades en la comunitat han de ser reglamentades per la llei. En aquest marc fixat per la llei, és l'autoritat decisòria la que ha de determinar la sanció o la mesura adequada cas per cas.

15. Les condicions i obligacions de les sancions i mesures aplicades en la comunitat s'han de definir per disposicions clares i explícites, així com les conseqüències que poden derivar-se de l'incompliment d'aquestes condicions i obligacions.

Aquesta regla posa de manifest algunes implicacions del principi de legalitat que estableix la Regla 14. Les sancions i mesures aplicades en la comunitat imposen condicions i obligacions que han de basar-se en disposicions legislatives clares. Les condicions de la sanció o la mesura constitueixen instruccions que l'imputat o l'autor d'infracció ha de seguir. Per tant, les disposicions pertinents han de ser prou concises i intel·ligibles perquè el comú dels mortals les entengui i per evitar qualsevol error d'interpretació.

Aquestes condicions poden incloure el fet de tenir una residència, l'obligatorietat de presentar-se, si escau, restriccions de desplaçament, obligacions de participar en programes o evitar certs tipus de comportaments, etc.

Aquest principi de legalitat s'aplica també a les conseqüències d'incomplir les obligacions de la sanció o mesura. Cal advertir l'imputat o l'autor d'infracció de les possibles conseqüències en cas d'incomplir les seves obligacions, que en els casos més greus poden derivar-se en arrest i detenció. El legislador és l'encarregat de determinar els criteris que permeten decidir l'arrest o encarcerament de l'imputat o de l'autor d'infracció en casos concrets. Aquesta qüestió es tracta més detalladament al capítol VI d'aquestes Regles.

16. Les autoritats encarregades de decidir el pronunciament, la modificació i la revocació de les sancions i mesures aplicades en la comunitat han de ser designades per la llei, així com els seus poders i responsabilitats.

Un aspecte addicional del principi de legalitat està relacionat amb els poders i els deures de l'autoritat decisòria, que els ha de definir la legislació nacional.

Aquesta regla estableix el principi segons el qual el poder de decidir la imposició, la modificació o la revocació d'una sanció aplicada en la comunitat pertany a una autoritat decisòria (tribunal, jutge, fiscal o autoritat administrativa) designada per la llei. Passa el mateix en el cas del poder de decidir una mesura prèvia al judici, és a dir abans de dictar la culpabilitat de l'imputat.

L'afirmació d'un principi que proporciona el poder de prendre aquest tipus de decisions a una autoritat és per si sola una garantia de protecció dels drets i les llibertats fonamentals i del respecte de la independència de l'autoritat esmentada, de conformitat amb la doctrina que preconitza la separació de poders i la imparcialitat. Constitueix una manifestació dels principis que es basen en l'Estat de dret, acceptats i compartits pel conjunt de membres del Consell d'Europa.

17. Correspon a la llei designar les autoritats responsables d'aplicar les sancions i mesures en la comunitat, així com les seves funcions i responsabilitats. Els poders que tenen aquestes autoritats per decidir sobre els mètodes d'aplicació, delegar els seus deures d'aplicació a tercers, si escau, o establir acords relacionats amb l'aplicació, també els ha d'establir la llei.

El principi de legalitat també afecta l'aplicació de les sancions i mesures en la comunitat, començant pel requisit que és la llei qui ha de designar l'autoritat d'execució, que també ha de definir-ne les responsabilitats i les obligacions.

L'objecte d'aquesta regla és definir jurídicament els poders i les obligacions de l'autoritat executiva. Dit altrament, els mètodes d'aplicació també han d'estar sotmesos al principi de legalitat. Passa el mateix quan hi ha la necessitat de recórrer a tercers, tant si es tracta de particulars de les organitzacions públiques com de les privades, per delegar-los certes tasques executives. Per a més detalls, vegeu el capítol IV d'aquestes Regles.

18. La legislació nacional ha de permetre el fet de limitar recórrer a penes de presó preveient sancions o mesures no privatives de llibertat com a resposta adequada a certes infraccions.

Alguns països tenen codis penals que estableixen les sancions i mesures que cal imposar per a infraccions concretes. Aquesta regla fomenta que els països estipulin sancions i mesures aplicades en la comunitat com a resposta concreta, «de referència» o presumpte, en lloc d'una pena de presó, tal com passa sovint.

19. Qualsevol obstacle formal, inclòs el jurídic, que impedeixi l'ús de sancions i mesures aplicades en la comunitat per a autors d'infracció reincidents o que hagin comès infraccions greus, o per a certs tipus d'infracció, així com qualsevol altra limitació establerta per la llei, han de ser revisats i, si escau, suprimits.

Com la Regla 18, aquesta regla reconeix que de vegades els codis penals limiten el recurs de les sancions i mesures aplicades en la comunitat. En concret, la llei pot limitar-ne l'ús als delinqüents sense precedents, als autors d'infraccions joves, i/o als autors d'infraccions relativament lleus.

Aquestes Regles afirmen que les sancions i mesures aplicades en la comunitat poden utilitzar-se en un nombre molt més elevat de casos concrets. Per tant, qualsevol disposició legislativa que tingui un efecte limitatiu s'ha de revisar per tal que l'autoritat decisòria pugui recórrer legalment a les anomenades sancions i mesures en el màxim de casos possible. El fet de no suprimir aquestes limitacions pot posar en perill la notable reducció de la capacitat que tenen les sancions i mesures aplicades en la comunitat de reduir el nombre de persones que s'envien a la presó.

20. El dret a beneficis en qualsevol sistema de seguretat social o qualsevol altre dret cívic no s'han de veure limitats pel pronunciament o l'aplicació d'una sanció o mesura aplicada en la comunitat (llevat que siguin limitacions que formen part de la pena).

Aquesta regla estableix que l'aplicació d'una sanció o mesura en la comunitat no ha d'afectar el dret d'un individu a les prestacions de seguretat o serveis socials, llevat que sigui la pena imposada pel tribunal la que delimiti deliberadament aquests drets. Les prestacions d'atur, per exemple, poden subjectar-se a dues condicions: que la persona afectada tingui disponibilitat per treballar i que no se li hagi ofert cap treball. Així, es pot considerar que qualsevol autor d'infracció a l'atur al qual se li imposi exercir treballs en benefici de la comunitat, no té disponibilitat per treballar en una feina normal i, per tant, li poden negar la prestació d'atur. Per evitar que es donin aquestes situacions, la regla estableix que l'aplicació d'una sanció o mesura en la comunitat no pot limitar els drets i prestacions de la seguretat social.

D'una manera més general, la regla reconeix que els drets cívics no es poden veure limitats per una sanció o mesura aplicada en la comunitat. Es reconeix que alguna limitació dels drets cívics ordinaris pot ser un element de la sanció o la mesura. Per exemple, una sanció o una mesura aplicada en la comunitat

pot limitar els moviments de la persona afectada i/o imposar condicions de vigilància. No obstant això, en virtut de la Regla 11, no es pot imposar cap altra condició aflictiva addicional que vagi més enllà del que és necessari per donar efecte a la sanció o a la mesura i els drets cívics ordinaris de l'interessat no es poden veure afectats.

Imposició de sancions i mesures aplicades en la comunitat

21. La durada de les sancions o mesures aplicades en la comunitat l'ha de fixar l'autoritat habilitada per prendre la decisió, tal com estableix la llei.

La durada és un element essencial de qualsevol sanció o mesura aplicada en la comunitat, atès que permet introduir una relació quantitativa entre la infracció i la reacció penal, i també una relació entre els mitjans utilitzats (seguiment, més totes les formes d'ajuda adequades) i l'objectiu que es persegueix (integrar la persona en la societat).

Aquesta regla exigeix que el principi de legalitat s'apliqui a la durada de les sancions i mesures en la comunitat, la qual no pot sobrepassar el màxim ni estar per sota dels mínim establert per la llei (en cas que la llei n'estableixi un mínim). Aquest requisit l'han de tenir en compte tant les autoritats decisòries com les executives. Així doncs, l'autoritat executiva no pot prolongar la supervisió de l'autor d'infracció més enllà de la data en què la sanció o la mesura aplicada en la comunitat se suposa que ha de finalitzar.

22. La naturalesa i la durada d'una sanció o mesura aplicada en la comunitat han de ser proporcionals a la gravetat de la infracció i al dany causat a les víctimes, i tenir en compte els riscos avaluats i també les necessitats i la situació de la persona.

La definició d'una sanció o d'una mesura aplicada en la comunitat ha de tenir en compte la gravetat de la infracció, avaluada en funció del dany causat a la víctima i a la societat i segons la culpabilitat de l'autor de la infracció, i també fomentar la reinserció de la persona i respectar l'ordre jurídic. Així doncs, qualsevol sanció o mesura d'aquest tipus, segons la seva naturalesa i durada, ha de respectar el criteri de proporcionalitat segons la infracció comesa i permetre la individualització tenint en compte la situació personal de cada imputat o autor d'infracció: característiques personals, situació familiar, econòmica i social, necessitats o possibles antecedents penals. En l'àmbit d'aplicació d'aquest criteri de proporcionalitat, l'autoritat decisòria pot legítimament tenir en compte els riscos que suposa l'autor d'infracció, els quals han de ser avaluats sistemàticament.

23. En general, una sanció o mesura aplicada en la comunitat ha de tenir una durada determinada. Quan, de manera excepcional, la llei estipula que aquesta durada de la sanció o mesura aplicada en la comunitat es pot prorrogar, l'autoritat decisòria ha de revisar regularment el cas per avaluar si encara existeixen aquestes circumstàncies excepcionals i, si no és el cas, posar fi a la sanció o mesura en qüestió.

Les versions anteriors d'aquestes Regles ja s'ocupaven de la durada prorrogada de sancions i mesures aplicades en la comunitat. El principi de proporcionalitat exigeix que qualsevol sanció o mesura d'aquest tipus tingui una durada màxima fixa i determinada. Períodes d'aplicació prolongats tenen el risc de mantenir l'autor d'infracció en un estat de dependència, que és contrari a l'objectiu de fomentar l'autonomia de l'interessat dins la societat. Aquesta regla estableix que si, de manera excepcional, una sanció o una mesura es prorroga, la llei n'ha de preveure un procediment de revisió regular i exhaustiu. Si una decisió com aquesta la pren una autoritat decisòria de naturalesa no judicial, pot interposar-se un recurs d'apel·lació. Vegeu, per exemple, la Recomanació (2014) 3 relativa als delinqüents perillosos.

24. Qualsevol comunicat al tribunal o al ministeri fiscal relacionat amb la preparació, el pronunciament o l'aplicació d'una sanció o mesura en la comunitat només pot ser presentat pel personal d'una organització establerta per la llei.

Es desprèn de la Regla 22 que l'autoritat decisòria pot necessitar obtenir informació completa i imparcial sobre la situació personal de l'autor d'infracció o l'imputat. El fiscal determina la gravetat de la infracció i la defensa la pot impugnar. Però fins i tot un cop aquesta s'ha determinat amb l'aprovació del tribunal i pot determinar les modalitats de la sanció o la mesura de manera proporcional, de vegades l'autoritat decisòria pot necessitar més informació.

Aquesta regla vetlla per garantir la fiabilitat i la qualitat de la informació a la qual té accés l'autoritat decisòria. Per tant, exigeix que sigui un organisme professional o establert per la llei qui comuniqui aquesta informació. (Sovint és necessari obtenir informació d'altres fonts i això la regla no ho prohibeix; no obstant això, en aquest cas, la regla exigeix que aquesta informació provingui d'un professional o un organisme previst per la llei.) Aquest organisme ha de fer una avaluació completa de la situació de la persona, posant una atenció especial a les necessitats relacionades amb la infracció, els riscos de reincidència i els mitjans per poder-los reduir, la probabilitat del compliment de les condicions i les obligacions, els drets de l'interessat com a persona física i les seves responsabilitats. Les conclusions d'aquest procés d'avaluació s'han de lliurar a l'autoritat decisòria per ajudar-la a prendre una decisió informada. Aquesta autoritat també pot necessitar obtenir informació sobre la viabilitat de l'execució, sobretot en el cas de condicions concretes. Cal que el personal estigui ben format, qualificat i autoritzat per les organitzacions competents.

25. Els imputats i els autors d'infracció han de tenir el dret d'interposar un recurs davant una autoritat judicial contra la decisió que els sotmet a una sanció o mesura aplicada en la comunitat.

Aquesta regla estableix que la persona afectada pot interposar un recurs davant una instància superior en el moment que s'adopta la decisió d'infligir-li una sanció o mesura aplicada en la comunitat. S'ha de poder recórrer contra una sanció o mesura i/o una condició particular al·legant principalment un dels motius següents: la sanció o mesura és desproporcionada pel que fa a la gravetat de la infracció o infraccions inicials; l'autoritat decisòria no ha tingut en compte un o diversos aspectes relacionats amb la situació de l'interessat; la sanció o la mesura imposa condicions impossibles de respectar.

26. Les autoritats decisòries i executives han d'establir canals de comunicació entre elles, que facilitin l'intercanvi d'informació regular sobre els aspectes pràctics d'imposar i aplicar sancions i mesures aplicades en la comunitat.

El capítol IX d'aquestes Regles subratlla la necessitat d'explicar i promoure el valor de les sancions i mesures aplicades en la comunitat davant dels responsables de polítiques i el públic general. Aquesta regla insta el diàleg entre les autoritats decisòries i executives. És essencial que les primeres entenguin bé què implica aplicar sancions i mesures en la comunitat, inclosos els reptes i les oportunitats inherents a aquesta pràctica. L'autoritat executiva, per la seva banda, ha de rebre de manera positiva qualsevol crítica o suggeriment relacionat amb la manera com aplica les decisions preses per l'autoritat competent i ser receptiva amb els dubtes que es manifestin de manera eventual. Esquematitzant, si una autoritat decisòria no entén bé o no té plena confiança en la manera com s'han aplicat les seves decisions, podria tenir greus dubtes a l'hora de recórrer a les sancions i mesures aplicades en la comunitat, sobretot en casos en què la seva decisió està al límit entre una pena de presó i una sanció en la comunitat.

També es pot entendre que aquesta regla reconeix el valor d'alguns mecanismes com ara els informes de seguiment en casos individuals. De vegades la mateixa autoritat decisòria pot veure que corre un risc evitant l'empresonament i manifesta la voluntat de seguir el progrés del cas. Alguns països fomenten un seguiment permanent -per exemple, en casos de consum d'estupefaents- per mitjà del qual el tribunal pot supervisar periòdicament la situació i actuar en conseqüència.

Capítol III: Sancions i mesures aplicades en la comunitat: aplicació i mètodes

Generalitats

27. El pronunciament i l'aplicació de les sancions i mesures en la comunitat han de perseguir l'objectiu de desenvolupar en l'individu responsabilitats envers la comunitat. Aquestes sancions i mesures aplicades en la comunitat, per tant, s'han de concebre de manera que tinguin el màxim de significació possible per als imputats i els autors d'infracció, i han d'aspirar a contribuir en el seu desenvolupament

personal i social. Els mètodes de supervisió han de perseguir aquests objectius.

Les sancions i mesures aplicades en la comunitat mantenen els imputats i els autors d'infraccions en contacte amb tots els mecanismes normals de control social en la comunitat.

Per tant, sovint ofereixen millors possibilitats d'adaptació a la vida social que les que s'associen a una pena de presó. D'altra banda, la inexistència del marc estricte que caracteritza la vida carcerària requereix més sentit de responsabilitat de la persona. És la demanda d'aquest sentit de la responsabilitat el que constitueix el punt de partida del treball de tots els qui se sotmeten a una sanció o mesura aplicada en la comunitat.

No obstant això, s'ha de reforçar, si escau, el sentit de responsabilitat de la persona més enllà d'aquest punt. De fet, millorar el sentit de la responsabilitat també és l'objectiu del treball de l'interessat en el marc de les sancions i mesures adequades. Totes les formes d'ajuda que es proposen als imputats i als autors d'infraccions, per tant, han de tenir l'objectiu primordial de fomentar la tria i l'acció responsable. Ajudar els imputats i els autors d'infraccions a adaptar-se a la societat significa ajudar-los a potenciar el sentit de la responsabilitat envers la comunitat. La posició de la víctima de la infracció, amb raó, s'ha tingut més en compte els darrers anys. Així, reforçar el sentit de la responsabilitat de la persona envers la societat ha d'incloure el reconeixement de les persones a les quals ha perjudicat cometent la infracció.

Aquesta regla estableix que no es poden dissociar els mitjans utilitzats per aplicar les sancions i mesures en la comunitat d'una banda, i els esforços duts a terme per millorar la situació de la persona de l'altra (per tal de dissuadir les reincidències i adoptar un estil de vida sense delinquir). Aquest principi implica l'acceptació de responsabilitats envers tercers: familiars, socis, empresaris, col·legues i la societat en general. La manera com s'aplica aquesta sanció o mesura ha de reflectir aquesta aspiració. Una demanda així també implica que s'evitin mesures executives susceptibles de disminuir el sentit de responsabilitat de la persona o reduir la seva capacitat a portar una vida respectuosa de la llei. Tots els mètodes de seguiment han de perseguir aquests objectius.

28. L'autoritat executiva ha de garantir que la informació sobre els drets i les obligacions dels qui se subjecten a sancions i mesures aplicades en la comunitat es posa a la seva disposició, i els ha de proporcionar ajuda perquè puguin exercir aquests drets i complir aquestes obligacions.

Tant el personal executiu com les organitzacions implicades i els individus de la comunitat relacionats amb el cas han de ser informats dels seus deures en aquest sentit.

Les sancions i mesures aplicades en la comunitat impliquen obligacions que la persona ha de complir. Aquesta regla estableix que, atès que la persona pot trobar-se amb dificultats de tipus pràctic o psicològic a l'hora de complir aquestes obligacions, l'autoritat executiva ha de fer tot el possible per identificar aquests obstacles i ajudar la persona a superar-los. Això implica una actitud activa per encoratjar els imputats o els autors d'infracció a anticipar els possibles problemes i ajudar-los a trobar solucions. Aquest aspecte és essencial per fomentar el compliment de les obligacions i la cooperació (vegeu els capítols V i VI).

Per norma general, les sancions i mesures aplicades en la comunitat també impliquen drets; que no es limiten als drets fonamentals de les persones, sinó que també inclouen el dret a rebre assessorament i suport. D'altres regles tracten sobre la necessitat d'explicar clarament a la persona implicada les condicions i les obligacions a les quals se la sotmet. Per tal que l'interessat pugui invocar els seus drets, se l'ha d'informar sobre aquests i oferir-li un suport perquè se'n pugui beneficiar.

Aquesta regla també exigeix que les organitzacions i els individus que participen en l'aplicació de les sancions, tant si són simples membres de la societat com professionals, siguin informats sobre els drets que s'atorguen als imputats i vetllin per protegir-los i promoure'ls.

29. L'aplicació de sancions o mesures en la comunitat ha d'intentar aconseguir la cooperació dels imputats i dels autors d'infracció, i fer-los entendre que la sanció o mesura aplicada en la comunitat és una reacció justa i raonable a la infracció comesa. Per tant, han de tenir el dret de fer observacions orals o escrites abans que es decideixi l'aplicació d'una sanció o mesura en la comunitat i han de participar, en la mesura del possible, en el procés de decisió.

Aquesta regla també s'ha d'interpretar d'acord amb el capítol V en què s'emfasitza la importància del consentiment i de la cooperació de l'individu afectat. Per tant, la necessitat d'assegurar en la mesura del que sigui possible una resposta voluntariosa de la persona és un principi fonamental per a l'èxit de les sancions i mesures aplicades en la comunitat. Els estudis que s'han fet confirmen que les persones estan molt més predisposades a complir amb les seves obligacions si les consideren justes i legítimes, i es respecten els seus drets i interessos. És per aquesta raó que la regla estableix que la persona sotmesa a les sancions o mesures ha de participar en la mesura del possible en la presa de decisions relatives als aspectes concrets de l'aplicació.

El fet que l'imputat o l'autor d'infracció participi al màxim en la presa de decisions comporta diversos avantatges. Se'l tracta com una persona que pot i vol assumir les seves responsabilitats i reforçar les seves capacitats en aquest àmbit. El procés d'aprenentatge consisteix a analitzar les opcions concretes disponibles tenint en comptes les probables conseqüències. Aquesta anàlisi també permet detectar qualsevol resistència a col·laborar en un pla d'acció proposat. La identificació i la gestió de la resistència són indispensables en el progrés continuat. Per contra, recórrer a decisions preses sense tenir en compte l'opinió de l'imputat o l'autor d'infracció comporta el risc que es resisteixi a col·laborar o que se'l dissuadeixi d'expressar el seu desacord i, per tant, que s'enfronti a una resistència subjacent no expressada.

No obstant això, la Regla 29 no exigeix que l'imputat i l'autor d'infracció participi en tota decisió relativa a les modalitats concretes de l'aplicació. Per exemple, hi ha situacions que exigeixen una decisió unilateral, fins i tot coercitiva, per part de l'autoritat executiva per garantir el compliment de les condicions fonamentals de la sanció o mesura o per establir els límits necessaris per evitar un comportament destructiu. De la mateixa manera, la participació de l'interessat en les decisions no significa automàticament que aquest podrà imposar el seu punt de vista, l'únic requisit és que ell tingui l'ocasió adequada de presentar-lo i tingui la impressió que ha rebut la deguda consideració.

30. Les decisions relacionades amb l'aplicació d'una sanció o mesura en la comunitat s'han d'explicar de manera clara als imputats o als autors d'infracció en una llengua que entenguin. Les instruccions que l'autoritat executiva els facilita han de ser pràctiques i precises.

Per tal d'administrar bé la justícia i també perquè sigui pràctica, l'imputat i l'autor d'infracció han d'entendre clarament des del primer moment el que se'ls exigeix en el marc de la sanció o mesura aplicada en la comunitat. Aquestes condicions i obligacions sovint s'analitzen mentre s'elabora l'informe previ al pronunciament de la pena, el qual permet preparar convenientment la decisió d'imposar la sanció o mesura pertinent. De la mateixa manera, un cop s'ha pres la decisió, és important, tant a nivell formal com pràctic, verificar que la persona entén perfectament totes les implicacions de la decisió. A banda de les condicions formals, també cal aturar-se a explicar els detalls pràctics. És essencial que les explicacions es facin en un llenguatge prou simple i clar perquè l'imputat o l'autor d'infracció les entengui. De vegades, per tal de garantir-ne la claredat, pot ser útil resumir per escrit, en el marc d'un acord o un «pla de gestió de cas», el que s'espera d'ell i el que ell té dret a esperar.

En el marc de l'aplicació, s'han de prendre tot un seguit de decisions, i cada vegada s'han d'explicar clarament. Aquesta pràctica es desprèn del principi fonamental de justícia: les persones han d'entendre el que s'espera d'elles i el que elles mateixes tenen dret a esperar de les autoritats. De la mateixa manera, les instruccions relatives a la manera de complir amb les obligacions formals s'han d'enunciar en un llenguatge directe, concret i concís i, en cas que l'imputat o l'autor d'infracció no domini totalment la llengua nacional, en una llengua que entengui. L'autoritat executiva és la responsable de verificar que l'interessat entén el que se li diu i de garantir, si escau, els serveis d'un intèrpret o un traductor. (Evidentment, això té un cost, però és essencial que l'autor d'infracció entengui el que s'espera d'ell.) Si les instruccions són vagues o impracticables, no només corren el risc de ser injustes, sinó també ineficaces pel que fa al funcionament. Fins i tot podrien representar un obstacle greu per obtenir la col·laboració de la persona i, per tant, anar en contra de l'objectiu de reinserció.

El terme «instruccions» designa la definició en termes precisos del que cal fer per ajustar-se a una condició o complir una obligació; per exemple, presentar-se a un lloc de treball a una hora precisa uns dies concrets de la setmana. Per definició, aquestes instruccions es deriven de condicions o obligacions que cal complir i, per tant, no poden exigir més del que hi és implícit.

En algunes circumstàncies, pot sorgir un desacord important entre l'imputat o l'autor d'infracció i el supervisor. Els capítols V i VIII tracten més detalladament aquestes qüestions, però el principi general estableix el següent: els supervisors han de fer tot el que estigui al seu abast per resoldre aquests desacords valent-se de les seves competències professionals. En cas que l'imputat o l'autor d'infracció consideri que és objecte d'una decisió injusta, ha d'interposar un recurs per resoldre el problema.

31. L'aplicació de les sancions i mesures en la comunitat ha de basar-se en el desenvolupament de relacions laborals entre l'imputat o l'autor d'infracció, el supervisor i qualsevol organització implicada o individu de la comunitat, centrada en la reducció de la reincidència i en la reinserció social.

Les regles del Consell d'Europa relatives a la probation (CM/Rec (2010) 1) esmenten reiteradament el valor que té una relació laboral professional per aportar un canvi, afavorir la reinserció i donar suport al compliment. Hi ha proves convincentes que demostren l'eficàcia de les relacions laborals sòlides encaminades a fomentar un canvi d'actitud i comportament. De fet, sembla que la qualitat d'aquestes relacions influeix més que no pas qualsevol altre mètode o tècnica específica.

Qualsevol relació professional ha de basar-se en una confiança mútua. Els drets i responsabilitats de l'imputat o l'autor d'infracció i del supervisor han de ser respectats per totes dues parts. És indispensable que el paper professional de l'agent, així com els límits que implica, es defineixin clarament. Hi ha estudis que han revelat que una persona està molt més predisposada a complir les obligacions si aquestes es consideren legítimes; és a dir, que s'han imposat per mitjà de decisions preses en procediments clars i justos i tenint en compte les opinions i els interessos de l'individu.

Aquesta regla també esmenta la participació d'organitzacions o individus que pertanyen a la comunitat. També en aquest sentit la confiança i la definició clara dels papers tenen una importància crucial i només es poden obtenir i mantenir amb una bona comunicació per part de totes les parts implicades. Atès que són diverses persones les que contribueixen a aplicar de manera eficaç una sanció o mesura en la comunitat, totes elles han de saber les contribucions respectives que fan, i cal ajudar els qui se sotmeten a sancions o mesures a entendre què tenen dret a esperar dels diversos organismes i persones implicades i també què és el que aquests esperen d'ells. (Vegeu també el capítol IV.)

32. Els mètodes d'aplicació s'han d'adaptar individualment a les circumstàncies particulars de cada cas i les autoritats el personal encarregat de l'aplicació de les mesures han de disposar de prou marge per valorar que pugui ser així.

Aquesta regla se centra en la importància de l'avaluació i el criteri professional des de l'inici. Els individus i les seves circumstàncies difereixen i el respecte per la Regla 6 (prohibició de la discriminació) implica que es tinguin en compte aquestes diferències per poder actuar d'acord amb el principi de justícia. Evidentment, s'ha de reconèixer que sovint és difícil conciliar els requisits propis de la coherència i la justícia amb les necessitats d'individualització.

La regla reconeix que l'aplicació d'una sanció o mesura en la comunitat requereix d'una avaluació discrecional i la reglamentació no pot limitar el personal de l'autoritat competent fins al punt de no poder adaptar-se a la diversitat de cada cas. D'altra banda, convé ser coherent per tal que cada autor d'infracció sàpiga què s'espera d'ell i estigui convençut que se l'ha tractat justament. El respecte per aquesta regla implica formació professional del personal competent perquè pugui prendre decisions assenyades, però també una obligació clara de rendició de comptes per tal que les decisions esmentades siguin visibles i es pugui valorar si són justes.

33. En el cas que un individu necessiti un suport personal, social o material concret per aplicar la sanció o mesura, cal establir una disposició justa i apropiada per permetre-li complir les seves obligacions.

És ben sabut que hi ha molts imputats i autors d'infracció que tenen dificultats personals, econòmiques i socials, les quals sovint s'associen a la comissió d'infraccions i representen un obstacle envers el desistiment. Aquesta regla reconeix que, en circumstàncies concretes, cal establir disposicions especials per permetre que l'interessat s'ajusti a la sanció o mesura aplicada en la comunitat.

Per exemple, les citacions no formen part de la vida rutinària de tothom i alguns imputats i autors d'infraccions poden necessitar diversos recordatoris si el que es vol es que compareguin el dia i al lloc on se'ls ha citat. De vegades un autor d'infracció ho té difícil per presentar-se a les oficines de l'autoritat executiva o al lloc on ha d'exercir el seu treball en benefici de la comunitat. L'incompliment de les condicions i obligacions moltes vegades no és voluntari i pot ser el resultat de característiques i circumstàncies personals que cal tenir en compte si es vol aplicar adequadament la sanció o mesura en la comunitat.

Per exemple, les dones en particular poden haver d'assumir altres responsabilitats, sobretot pel que fa a l'atenció dels fills, que poden complicar el compliment de les seves obligacions, de manera que l'autoritat executiva ha de fer tot el possible per facilitar-los aquesta tasca. Això té a veure amb un aspecte molt important de la Regla 6, que prohibeix la discriminació, i l'autoritat executiva ha d'estar atenta als riscos d'injustícia i parlar sobre aquesta qüestió amb els mateixos autors d'infraccions.

Aquesta regla també fa referència als beneficis associats a una sanció o mesura aplicada en la comunitat. Demostra que la supervisió exercida per la comunitat implica obligacions, però també pot proporcionar avantatges. L'autoritat executiva ha de fer tot el possible per permetre a l'imputat i a l'autor d'infracció aprofitar aquests avantatges: una tasca que sovint implica tenir en compte les dificultats i cooperar amb l'individu per anticipar i resoldre els problemes.

34. Les activitats de supervisió només s'han d'exercir si són necessàries per a una aplicació correcta de la sanció o la mesura imposada. S'han d'adequar a la infracció comesa o presumpta, i tenir en compte la situació concreta del condemnat o autor de la infracció, sobretot els factors de risc de les necessitats, i els drets i els interessos de la víctima. Aquestes activitats s'han de limitar als objectius de la sanció o de la mesura imposada.

Les sancions i mesures aplicades en la comunitat ofereixen una oportunitat única d'integrar els imputats i els autors d'infraccions en certs tipus informals de control social als quals se sotmet la ciutadania. De vegades resulta necessari recórrer a una supervisió formal, per mitjà dels supervisors, a més a més de la informal. Amb l'objectiu de promoure una reinserció social respectuosa amb la llei, és primordial reforçar les diverses formes de supervisió social informal i, alhora, reduir en la mesura del possible les activitats de supervisió formal. Aquesta és la raó per la qual la regla estableix els límits i l'objectiu d'aquestes intervencions. Les activitats de supervisió s'han d'adequar a la sanció o mesura específica i han de limitar-se als objectius que se li han assignat.

35. Les autoritats executives han d'utilitzar mètodes de treball basats en dades documentades i de conformitat amb els estàndards professionals establerts.

Aquesta regla preveu no només establir els principis justos i humans en matèria de creació, imposició i aplicació de sancions i mesures en la comunitat, sinó també garantir uns estàndards elevats de competència professional a les autoritats executives. Per tant, exigeix que les autoritats esmentades puguin recórrer a mètodes que s'adeqüin als coneixements professionals basats en resultats de la recerca. Atès que aquests coneixements s'amplien constantment, cal tenir en compte els progressos que es fan en matèria de criminologia, psicologia judicial, treball social i altres àmbits d'estudis afins. Aquest principi s'explicita al capítol IX d'aquestes regles.

36. Els costos directes de l'aplicació d'una sanció o mesura en la comunitat, en principi, no han d'anar a càrrec de l'imputat o l'autor d'infracció.

En virtut d'un principi general, l'aplicació d'una sanció en la comunitat no pot comportar el pagament de despeses per part de l'imputat o l'autor d'infracció. El compliment de les obligacions d'una sanció d'aquest tipus sovint comporta despeses. L'autoritat executiva ha de fer tot el possible per minimitzar els costos i inconvenients addicionals. Quan un autor d'infracció ha assumit despeses importants durant el compliment de les seves obligacions, l'autoritat executiva n'ha de preveure el reemborsament en casos concrets.

Alguns països poden considerar que l'imputat o l'autor d'infracció pagui, específicament, el cost (sovint elevat) de la vigilància electrònica. En virtut de les Regles del Consell d'Europa,

«quan els imputats o els autors d'infraccions contribueixen en els costos del funcionament del dispositiu de vigilància electrònica, l'import d'aquesta contribució ha de ser proporcional a la seva situació econòmica i regulat per la llei.» (Recomanació CM/Rec (2014) 4 del Comitè de Ministres als Estats membres relativa a la vigilància electrònica, Regla 11). Tot país susceptible de prendre decisions en la matèria ha de tenir en compte la Regla 11 d'aquestes Regles (segons la qual l'execució no ha d'agreujar el caràcter aflictiu de les sancions i mesures aplicades en la comunitat).

Per tant, aquesta regla estableix que el cost de l'aplicació de les sancions i mesures en la comunitat normalment no ha d'anar a càrrec de l'imputat o l'autor d'infracció. Atès que la legislació de cada país permet o exigeix aquest tipus de contribució econòmica, l'import màxim d'aquesta ha de ser fixat per la llei i la capacitat econòmica de la persona s'ha de verificar en funció de la seva situació familiar i de l'impacte que hi tindria una despesa d'aquest tipus. La incapacitat de pagar una actuació no ha de ser una raó per no concedir a un imputat o d'un autor d'infracció el benefici d'una sanció o mesura aplicada en la comunitat. Cal no oblidar que un elevat nombre (i probablement la majoria) de persones sotmeses a sancions i mesures aplicades en la comunitat disposen d'uns mitjans molt limitats, de manera que qualsevol despesa afegida pot no només considerar-se injusta, sinó també complicar el seu procés de desistiment.

Supervisió i treball en benefici de la comunitat

37. Les sancions i mesures aplicades en la comunitat sempre han de tenir l'objectiu de fomentar el desistiment, encara que impliquin nivells elevats de vigilància o supervisió.

La supervisió, inclosa la vigilància, és una part legítima d'una sanció o mesura aplicada en la comunitat en molts casos i pot ser necessària per garantir el compliment de les condicions i protegir la ciutadania. Aquesta regla és un corol·lari de la Regla 34 i insisteix en el fet que els mètodes de vigilància i supervisió no s'han d'incloure en una sanció o mesura aplicada en la comunitat perquè sí, sinó adoptats i utilitzats com a mecanismes per donar suport al desistiment, que és l'objectiu primordial de les sancions i mesures aplicades en la comunitat.

38. Els programes i intervencions que afavoreixen la reinserció dels autors d'infracció han de basar-se en diversos mètodes. L'assignació dels imputats o autors d'infracció a programes i intervencions específiques s'ha de fer segons criteris explícits.

L'autoritat decisòria pot, en casos particulars, emetre judicis sobre els programes i intervencions que constitueixen la sanció o mesura aplicada en la comunitat. Sovint, l'autoritat executiva ha de prendre decisions complementàries sobre els requisits que ha de tenir la sanció o la mesura. Per exemple, l'autoritat decisòria pot determinar el nombre d'hores de treball en benefici de la comunitat que l'autor d'infracció ha d'efectuar, però sovint correspon a l'autoritat executiva fixar les tasques concretes que s'assignen a l'interessat.

Les modalitats d'aplicació difereixen segons el país. Sigui quin sigui el procés de decisió, cal fixar uns criteris per tal d'aclarir la presa de decisions. A l'hora de decidir el programa o la intervenció adients (en l'estricta respecte del principi de proporcionalitat que limita el «pes» global de la sanció o mesura aplicada en la comunitat), els criteris que s'han de tenir en compte són::

- *el risc de perjudicar la societat, els mateixos imputats o autors de la infracció i/o el personal responsable del programa o intervenció;*
- *la capacitat dels individus per complir amb la intervenció i respondre-hi;*
- *els factors personals o socials lligats a la probabilitat de reincidència («necessitats criminògenes»).*

Aquests criteris s'han d'esmentar explícitament en la decisió.

39. Les tasques assignades als autors d'infracció que efectuen un treball en benefici de la comunitat han de ser socialment útils i significants i, en la mesura del possible, els ha de permetre fer servir i/o desenvolupar les seves aptituds.

Un dels objectius principals de qualsevol sanció o mesura aplicada en la comunitat és facilitar l'adaptació de la persona a la vida en societat. La sanció o mesura, per la seva pròpia naturalesa, depèn molt de la cooperació de la persona afectada. Aquesta cooperació pot ser difícil si

les tasques que se li confien no són útils. Aleshores es posa en perill l'objectiu primordial d'aquestes sancions o mesures. En canvi, el treball que té clarament una utilitat social i que millora les competències de l'individu probablement contribueix a augmentar la voluntat d'aquest de cooperar i, també, de reforçar el seu sentit de responsabilitat envers la comunitat. Els treballs en benefici de la comunitat constitueixen també una reparació simbòlica, i aquest principi també exigeix que les tasques que s'exerceixen tinguin un objectiu i beneficiïn realment, en la mesura del possible, la comunitat.

40. El treball en benefici de la comunitat no s'ha de dur a terme amb un objectiu lucratiu que beneficiï les autoritats executives o el seu personal, o per treure'n un benefici econòmic.

Els treballs en benefici de la comunitat mai no s'han de veure com la possibilitat de disposar d'«una mà d'obra barata». Els beneficiaris són, primer i abans que res, els membres de la comunitat en contra dels quals l'autor de la infracció ha infligit un dany, i també s'espera que aquest tregui profit de l'experiència. Aquesta regla prohibeix contractar l'autor d'infracció en treballs en benefici de la comunitat amb l'objectiu de generar un guany. També cal considerar que, en alguns països, les empreses socials participen cada vegada més en la gestió de les sancions i mesures aplicades en la comunitat i, de vegades, fent-ho, poden treure'n un benefici per a elles mateixes o per a la societat. Aquesta regla no vol desencoratjar aquestes iniciatives, però insisteix en el fet que l'objectiu de la sanció o de la mesura mai no s'ha de plantejar amb un benefici econòmic i, principalment, que les tasques dels treballs d'interès general no s'han de plantejar amb aquesta finalitat.

41. Les condicions laborals dels autors d'infracció que fan un treball en benefici de la comunitat s'han d'establir d'acord amb la legislació vigent en matèria de salut i seguretat. Els autors d'infracció han d'estar assegurats contra els accidents i danys que s'esdevinguin durant l'aplicació de les mesures, i també en matèria de responsabilitat civil.

És clarament indispensable vetllar perquè l'autor d'infracció que fa treballs d'interès general no estigui en una situació desavantajosa pel que fa als accidents de treball o a la legislació en matèria de salut i seguretat. Per tant, aquesta regla exigeix que es beneficiï de la mateixa protecció establerta per al conjunt de treballadors en virtut de la legislació nacional en matèria de salut i seguretat

Dossier individual, protecció de dades i confidencialitat

42. L'autoritat executiva ha d'elaborar un dossier individual per a cada autor d'infracció. Aquest dossier ha d'estar actualitzat, principalment perquè se'n pugui elaborar l'informe que calgui sobre el grau de compliment de l'individu de les condicions o obligacions de la sanció o mesura.

Durant l'aplicació d'una sanció o mesura en la comunitat, és convenient tenir en compte la diversitat d'informació -relativa a la persona- disponible o que sorgeix amb el temps. Aquesta informació està relacionada amb, per exemple, la infracció, les condicions i les obligacions imposades, la situació personal i social de l'interessat i la manera com ha de complir els requisits de la sanció o mesura aplicada en la comunitat. Una bona part de la informació pot canviar amb el temps. És essencial perquè l'aplicació sigui eficaç que tot aquest tipus d'informació estigui recollida en un dossier personal, que ha de contenir el conjunt de notes i informes (formals i informals) pertinents.

La informació que conté aquest dossier individual ha d'estar sempre actualitzada. Aquesta regla indica una altra raó que explica aquest imperatiu: de vegades, és necessari preparar un informe sobre el grau de compliment de les condicions o obligacions a les quals se sotmet la persona. A més, la informació actualitzada permet verificar constantment els progressos registrats en el marc de l'aplicació de la sanció o mesura. Aquesta revisió és necessària com a base per planificar o revisar qualsevol acció que vulgui garantir una execució eficaç. El dossier individual també conté informació sobre les decisions preses, d'aquesta manera el personal pot fer-se responsable de les seves pràctiques. Una última raó que justifica l'actualització del dossier és que representa una font important d'informació quan hi ha canvis de personal i el fet que una persona que encara no ha estat en contacte amb un autor d'infracció ha de treballar amb ell o fer-se càrrec del seu cas.

La gestió de les dades de caràcter personal s'ha de fer d'acord amb la legislació nacional. Així mateix, la Directiva 2016/680 (UE) del Parlament Europeu i del Consell del 27 d'abril de 2016 relativa a la protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de les dades de caràcter personal per part de les autoritats competents amb finalitats de prevenció i de detecció de les infraccions penals, d'investigacions i diligències o d'execució de sancions penals, i a la lliure circulació d'aquestes dades, serveix de guia per als Estats membres i pot servir com a orientació per a altres països.

43. La informació que conté el dossier individual només ha d'incloure els aspectes relacionats amb la sanció o mesura imposada o la seva aplicació. Aquesta informació ha de ser tan objectiva i fiable com sigui possible.

La informació que conté el dossier ha de ser succinta, precisa i pertinent pel que fa a la sanció o mesura infligida i la seva aplicació. És dubtós que es pugui formular un criteri de pertinència absolut. No obstant això, la informació que clarament no es pot incloure en el dossier és la que atempti contra els drets de l'imputat o l'autor de la infracció o de la seva família. D'altra banda, qualsevol informació que tingui una relació directa amb la manera com la persona compleix les condicions i les obligacions que li són imposades ha de figurar en l'informe. És essencial que la informació que conté l'informe individual que serveix de base per adoptar decisions importants estigui actualitzada i tingui un caràcter fiable i precís. També ha de ser tan imparcial i objectiva com sigui possible. Així doncs, recórrer a avaluacions subjectives no està prohibit, però la regla en recomana implícitament que se'n faci un ús prudent. El supervisor ha de ser explícit en aquest sentit quan relata una opinió o un judici -i no pas un fet- i a més, ha d'exposar en què es basa.

44. El supervisor d'un imputat o autor d'infracció l'ha d'informar habitualment sobre el contingut del dossier i de qualsevol informe que hagi redactat, i explicar-li'n el contingut.

Aquesta regla defineix l'ús però també el dret d'accés al dossier individual. El supervisor pot utilitzar-lo per informar i explicar a la persona el progrés de l'aplicació de la mesura, així com els plans i decisions adoptats o que s'hagin d'adoptar. De la mateixa manera, la persona té el dret de saber què s'enregistra sobre ella. Aquesta consideració és aplicable a qualsevol dossier o informe que contingui informació sobre ell. Per tant, el contingut de l'informe i les notes s'han de comentar amb l'interessat i, si escau, ser objecte d'explicacions. Un corol·lari d'aquest principi exigeix que els dossiers i els informes s'escriguin en un llenguatge simple i estiguin exempts al màxim possible de l'argot professional o administratiu.

La regla no és absoluta (d'aquí la utilització de l'adverbi «habitualment»). Poden donar-se circumstàncies particulars que justifiquin la no divulgació a la persona de certa informació que conté l'informe o dossier. Aquí s'hi inclou principalment la informació que pot atemptar contra els drets de tercers, en particular si la seva comunicació a l'imputat o l'autor d'infracció pogués posar en perill les persones en qüestió. També pot donar-se el cas que l'autoritat executiva hagi obtingut la informació de manera confidencial (per exemple d'un metge sobre una qüestió sanitària sensible) i que se n'hagi de preservar el secret.

45. L'imputat o l'autor d'infracció, o una persona que actua en nom seu, ha de tenir accés al seu dossier individual amb la condició que no atempti contra la vida privada d'altres.

Aquesta regla exigeix que la persona pugui tenir accés al seu dossier individual i en conegui el contingut. Aquest dret s'amplia a tota persona autoritzada que actua en nom de l'imputat o l'autor d'infracció. La majoria de vegades es tracta del seu advocat, encara que la regla no estableix expressament aquesta condició. Tota persona que gaudeix de la confiança de l'imputat o l'autor d'infracció pot actuar en nom seu.

46. L'imputat o l'autor d'infracció ha de tenir el dret d'impugnar el contingut del dossier. Qualsevol discrepància no resolta s'ha de registrar en el dossier.

La persona pot impugnar el contingut del seu dossier individual. En part, l'objectiu d'aquest requisit és detectar inexactituds eventuais en el dossier. Com en tota discrepància, la impugnació pot estar justificada o no; no obstant això, sigui quin sigui el cas, ha d'estar resumida en el mateix dossier, tant si és una reclamació formal com no, i independentment del seu desenllaç.

El dret de conèixer el contingut del dossier i de poder impugnar-lo no ha d'interferir en els drets de tercers.

47. La informació que figura en qualsevol dossier individual només s'ha de divulgar a les persones que tenen el dret legal d'accedir-hi. Qualsevol informació divulgada s'ha de limitar a allò que és rellevant per als fins legítims de l'autoritat que demana la informació.

Aquesta regla considera que la informació que conté el dossier de la persona és confidencial i només pot divulgar-se a certes persones habilitades per la llei. Amb tot,

això no significa que tota la informació del dossier s'ha de comunicar necessàriament a les persones autoritzades legalment. La regla és restrictiva i exigeix que la informació sigui divulgada només en la mesura que sigui rellevant per al treball de l'autoritat que la sol·licita.

Paral·lelament, atès que gran part del treball associat a sancions i mesures aplicades en la comunitat implica diversos organismes que treballen plegats, és essencial poder intercanviar i comunicar certa informació en nom de la reinserció de l'autor d'infracció i la protecció de la ciutadania. Aquesta regla no ho impedeix. Seria útil per als organismes implicats establir acords interorganitzacionals per provar d'especificar les condicions i els límits d'aquests intercanvis d'informació. També és molt important que es comuniqui la informació intercanviada a l'individu i les raons que ho han motivat.

48. Pel que fa a l'aplicació de la sanció o mesura aplicada en la comunitat, els expedients en poder de l'autoritat executiva han de ser destruïts o arxivats d'acord amb la legislació nacional sobre la protecció de dades.

L'objectiu d'aquesta regla és impedir que un expedient es conservi i tingui efecte una vegada després que la sanció o mesura aplicada en la comunitat ja hagi finalitzat. Per tant, exigeix que l'expedient esmentat es destrueixi un cop la sanció o mesura s'hagi aplicat o els seus efectes legals s'esgotin, o bé es lliuri a un organisme dotat de regles i mitjans adequats pel que fa a l'arxiu segur i a la no divulgació del contingut a tercers.

49. El tipus i el volum d'informació sobre les persones divulgada als organismes que proporcionen l'assignació d'un treball en benefici de la comunitat o de suport personal i social de qualsevol tipus, s'han de definir i limitar en funció de l'objectiu d'una acció concreta. Per regla general, se n'exclou la informació sobre la infracció.

Les sancions i mesures aplicades en la comunitat sovint impliquen tota una sèrie d'organismes i individus encarregats de proporcionar un treball en benefici de la comunitat a l'imputat o l'autor d'infracció o de prestar-li diferents tipus de suport. Aquesta regla qüestiona fins a quin punt aquestes entitats i persones han de rebre informació sobre l'interessat. De manera global, en preconitza una pràctica restrictiva. La naturalesa del treball o suport proporcionats pot requerir que es divulgui de manera justificada la informació a l'organisme que ofereix el suport i que es garanteixi la seguretat i la tranquil·litat de tercers. Es poden córrer riscos excessius, per exemple, quan s'autoritza alguns tipus d'autors d'infracció a efectuar un treball en benefici de la comunitat amb nens, gent gran o altres persones vulnerables. En cas que una informació sensible s'hagi de divulgar en un context com aquest, és obligatori notificar-ho a l'interessat i obtenir el seu consentiment per a l'intercanvi d'informació després d'explicar-li clarament la naturalesa de la informació i la raó de la seva comunicació. En cas de negativa per part de l'interessat, cal trobar-li un altre treball en benefici de la comunitat.

El terme «informació sensible» designa informació relativa a la infracció o a la història personal de l'autor d'infracció, informació que presenta un caràcter purament privat o qualsevol altra informació que pot tenir conseqüències socials desfavorables com ara l'estigmatització.

Capítol IV: Participació de la comunitat

50. La reinserció en la societat és un objectiu important de les sancions i mesures aplicades en la comunitat; les autoritats executives han de cooperar activament amb altres organitzacions públiques o privades i amb les comunitats locals per respondre a les necessitats dels imputats o dels autors d'infracció, facilitar-los la inserció social i reforçar la seguretat de la comunitat.

Tota comunitat té un interès particular en la reinserció social dels imputats i dels autors d'infraccions i, per aquesta raó, en facilita el procés. La implicació de la comunitat en aplicació de les sancions i mesures dona una oportunitat als ciutadans, a títol col·lectiu i individual alhora, de contribuir en la reinserció dels autors d'infraccions i, per tant, en la protecció de la societat i dels seus membres.

La participació de la comunitat en aquest procés pot tenir efectes importants sobre la persona. Aquesta última estarà més disposada a adoptar una actitud responsable envers la comunitat si és conscient de l'interès d'aquesta i dels esforços que dedica per tal de millorar la seva situació personal i social. Paral·lelament, la persona també veurà que se li ofereix l'oportunitat d'establir o tornar a establir vincles importants en la comunitat i de trobar-hi contactes i un suport.

És possible que sense aquesta implicació activa els serveis quedin aïllats i no aconseguixin tot el seu potencial per reduir l'espai que separa els imputats i els autors d'infracció i la comunitat. Les sospites, la por i la incomprensió poden persistir i això pot traduir-se en una reincidència.

51. Cal fomentar que la comunitat, inclosos tant els particulars com les organitzacions i els serveis privats i públics, participi en l'aplicació de les sancions i mesures en la comunitat. Cal fer-ho per ajudar els imputats i els autors d'infracció a establir vincles significatius amb la comunitat, per ampliar les seves possibilitats de contacte i de suport, i per fomentar que la comunitat contribueixi de manera positiva a la seva reinserció social.

Aquesta regla amplia les recomanacions de la Regla 50 per fomentar que les autoritats executives mobilitzin la comunitat de manera més activa i imaginativa. La Regla 50 reconeix el paper dels organismes oficials, mentre que aquesta regla estableix que l'imputat i l'autor d'infracció, a més de beneficiar-se d'un ventall de serveis, necessita establir i reforçar vincles amb la seva comunitat.

La implicació dels membres de la comunitat local facilita molt l'accés a un ampli ventall de recursos materials i humans i a sistemes de suport social. Així, l'imputat i l'autor d'infracció poden establir vincles amb associacions, sindicats i altres organitzacions professionals, clubs d'oci, grups religiosos, organismes benèfics i altres entitats o particulars amb la capacitat d'oferir-los assistència i suport. El manteniment de vincles amb la societat en general pot millorar les oportunitats de reinserció social.

La justícia no es pot administrar de manera eficaç si s'isola de la comunitat a la qual vol servir: en efecte, exigeix l'acceptació i el respecte de la ciutadania. Aquest nivell de confiança i de compromís és més fàcil d'aconseguir si es fomenta i es possibilita la participació dels membres de la comunitat en l'administració de la justícia. Els projectes imaginatius poden incloure implicar persones ordinàries com a mentors o en sistemes d'atenció, com a voluntaris (vegeu el capítol VII d'aquestes Regles), involucrar empresaris i empreses socials (creant ocupació, projectes d'aprenentatge i feines reals); explorar el potencial de crear respostes als delictes que no impliquen procediments judicials (per exemple, mesures reparadores) i establir un vincle entre els treballs comunitaris i els problemes comunitaris (incloses la delinqüència i la seguretat pública).

52. La participació de la comunitat no s'ha de posar mai a la pràctica per treure'n un benefici econòmic a favor de particulars o d'organitzacions.

La Regla 40 aplica aquest principi al cas particular del treball en benefici de la comunitat. El treball que exerceixen els autors d'infracció és productiu i en principi podria generar guanys, la qual cosa planteja el problema del beneficiari d'aquests guanys. La Regla 52 reconeix que la manera en què els individus i les organitzacions són remunerats per la seva contribució a l'hora d'aplicar sancions i mesures en la comunitat cada vegada és més complexa amb l'aparició d'empreses socials juntament amb les ONG i empreses comercials. Per exemple, s'han signat acords en alguns països perquè els imputats o els autors d'infracció toxicòmans rebin un tractament en una comunitat terapèutica privada. Aquesta regla reafirma que, tot i que de vegades la participació en la comunitat genera un benefici, aquest mai no ha de ser l'objectiu principal que ha de perseguir i els interessos de l'imputat o de l'autor d'infracció mai no han d'estar subordinats a l'increment del guany.

53. Les organitzacions participants i els individus de la comunitat han d'exercir una funció de supervisió només en la mesura establerta per llei o definida per les autoritats responsables de la imposició o l'aplicació de les sancions o mesures en la comunitat. En aquests casos, les autoritats decisòries o executives continuen assumint la responsabilitat general que la bona aplicació de la sanció o mesura aplicada en la comunitat sigui satisfactòria, i han de fer tot el possible per assegurar la probitat, la seguretat i la integritat de tots els participants.

L'autoritat executiva tota sola no pot gestionar totes les necessitats que s'associen amb el desistiment o el suport social; aquest no és el seu paper. Per tant, necessita comptar amb tots els recursos que tenen disponibles els altres membres de la comunitat; per exemple, en els àmbits d'ocupació, habitatge, salut, etc. Les diferents competències i perspectives de tota una sèrie d'organitzacions són una part indispensable per treballar amb els imputats i els autors d'infraccions en la comunitat i promoure la seguretat pública. És necessari recórrer a un treball interinstitucional i interdisciplinari coordinat i complementari per respondre a les necessitats sovint complexes dels imputats i dels autors d'infraccions per gestionar els riscos. Per tant, l'autoritat executiva ha d'actuar en concert amb altres organitzacions públiques o privades i les

comunitats locals amb la finalitat de promoure la inserció social. Les organitzacions subjectes a proporcionar serveis també poden tenir la necessitat de sol·licitar el parer de l'autoritat executiva per verificar que les seves prestacions són accessibles als interessats de manera fàcil i equitativa.

Paral·lelament, l'autoritat executiva, les organitzacions i els particulars de la comunitat que participen en el sistema i els mateixos imputats d'infraccions tenen interès en el fet que les seves relacions no siguin ambigües. La Regla 53 explica detalladament com aconseguir aquest objectiu.

Aquesta regla també preveu que quan l'autoritat executiva recorre a altres organitzacions per sol·licitar-ne els serveis, ha de verificar que aquestes presenten garanties de probitat i d'integritat. L'autoritat executiva té el deure d'assegurar que els principis establerts en aquestes Regles són respectats pels individus i les organitzacions que col·laboren amb ella per aplicar sancions o mesures aplicades en la comunitat. L'últim responsable de l'aplicació correcta de la sanció o mesura en qüestió és l'autoritat esmentada. Per tant, un dels primers deures d'aquesta consisteix a verificar que el servei proporcionat respon sempre a les normes que fixen aquestes Regles. Si aquest no és el cas, l'autoritat executiva ha de prendre les mesures correctives adequades i decidir què cal fer tenint en compte la naturalesa i la gravetat de la falta detectada.

54. Les organitzacions i els individus de la comunitat participants se subjecten als requisits de confidencialitat i de respecte dels drets dels imputats i dels autors d'infracció.

Aquesta regla estableix que sempre que l'autoritat executiva encarregui un servei o derivi un usuari de serveis a un participant de la comunitat, totes les parts han de tenir coneixement de l'obligació que té cada organització o individu de respectar els drets dels imputats o dels autors d'infracció quan tractin amb ells i també les disposicions d'aquestes Regles.

55. Quan l'autoritat executiva tracta directament amb una organització o un individu per proporcionar els serveis destinats als imputats o autors d'infracció sotmesos a una sanció o mesura aplicada en la comunitat, cal establir un acord per precisar sobretot la naturalesa de les seves tasques i la manera com aquestes s'han d'acomplir.

La Regla 50 introduïa la qüestió sobre les relacions entre organitzacions competents. Aquesta regla reafirma la importància de la claredat en les relacions establertes entre l'autoritat executiva, els participants de la comunitat i els usuaris de serveis. En particular, és indispensable que es defineixin de manera clara el subministrament de serveis, els protocols de comunicació, els papers, les responsabilitats i les línies de rendició de comptes, l'abast i la naturalesa de les funcions assumides, els recursos materials i humans que es poden proporcionar i, sobretot, la naturalesa i els límits de l'autoritat exercida. És la raó per la qual és important que la participació de la comunitat es basi en un consens sòlid i definit en un acord escrit establert entre l'autoritat executiva i els participants locals.

Capítol V: Consentiment, cooperació i execució

56. Una sanció o mesura aplicada en la comunitat només es pot establir quan se n'han decidit les condicions o les obligacions adequades i es considera que l'imputat o l'autor d'infracció probablement cooperarà i respectarà aquestes condicions i obligacions.

A diferència de les penes de presó i de les multes que poden aplicar-se per la força sense l'acord de la persona implicada, les sancions i mesures aplicades en la comunitat requereixen de manera ideal la cooperació de l'interessat per aconseguir l'objectiu. En el supòsit que algú de manera manifesta no estigui disposat a cooperar i a conformar-se amb les condicions imposades, la inflicció per part d'un tribunal d'una mesura o sanció com aquesta suscitaria poc interès.

No obstant això, també cal tenir en compte que si una negativa ferma de cooperar pot dissuadir l'autoritat decisòria d'imposar una sanció o mesura aplicada en la comunitat que preveia inicialment, no és estrany que la persona dubti. L'afirmació «No cooperaré» de vegades es pot traduir com un dubte pel que fa a la capacitat de cooperar o a la creença de no aconseguir canviar. El personal de probation, per exemple, admet que la motivació és canviant i que bona part de la seva feina consisteix a mantenir-la i desenvolupar-la.

L'autoritat decisòria, abans de prendre una decisió, pot beneficiar-se de consells professionals sobre la probabilitat que es compleixin les condicions de la sanció i, fins i tot en cas de dubte, de vegades consent donar una oportunitat als imputats o autors d'infraccions, sobretot quan l'única sanció viable

és una pena de presó. El sondeig de la sentència prèvia és sovint un mitjà important per confirmar i informar al tribunal sobre el tipus de condicions que serien adequades i si la persona té la voluntat de cooperar. Si es fa ben fet, aquest sondeig permet al tribunal competent prendre una decisió basant-se en la informació sòlida i valoracions professionals.

57. Quan es requereix el consentiment de l'imputat o l'autor de la infracció, aquest ha de ser informat i explícit.

En aquesta regla, el terme «consentiment» fa referència a qualsevol situació en la qual es demana a la persona que accepti sotmetre's a unes mesures abans de la seva aplicació. Una situació així es pot donar perfectament en el marc de la imposició d'una sanció o mesura aplicada en la comunitat. En alguns països, no es requereix legalment obtenir un consentiment per a tots els tipus de sancions i mesures aplicades en la comunitat, però com que en certs casos és una condició prèvia formal, el principi de justícia estableix que l'interessat prengui la seva decisió amb tot el coneixement de causa. L'imputat i l'autor d'infracció han de saber el que se'ls demana que acceptin, de manera que el procediment ha de ser explícit i no pas un consentiment tàcit o suposat.

58. Un consentiment com aquest no pot tenir com a conseqüència privar els imputats o els autors d'infracció de cap dels seus drets fonamentals.

El consentiment de l'autor d'infracció, fins i tot amb les salvaguardes establertes en altres regles, mai no ha de tenir com a conseqüència privar l'imputat o l'autor d'infracció dels seus drets fonamentals. El Comitè Europeu per la prevenció de la tortura ha centrat l'atenció en les dificultats inherents a l'hora de determinar l'autenticitat del consentiment expressat en el context d'una situació coercitiva (principalment quan l'autor d'infracció és a la presó i la seva llibertat anticipada depèn del seu «consentiment» a sotmetre's a certes condicions). Aquestes dificultats també poden afectar les sancions i mesures aplicades en la comunitat i aquesta regla estableix que el consentiment mai no pot servir com a pretext per privar algú dels seus drets fonamentals.

59. El consentiment d'un imputat s'ha d'obtenir abans que s'imposi una mesura en la comunitat que s'apliqui abans del judici o en lloc d'una decisió sobre una sanció, llevat que la llei ho prevegi altrament.

Aquesta regla fa referència als procediments o les mesures prèvies al judici als quals es pot recórrer per evitar prendre una decisió sobre una sanció. En principi, tot imputat és innocent i, per tant, la presumpció d'innocència ha de prevaler quan s'imposa una sanció o mesura aplicada en la comunitat.

Un exemple d'aquest tipus de mesura seria exigir a un imputat sense sostre que visqui en un establiment autoritzat i hagi de retre comptes regularment a una persona designada en lloc de posar-lo en detenció preventiva mentre espera ser processat. Tanmateix, una solució com aquesta exigeix que la persona accepti responsabilitzar-se del seu comportament; una responsabilitat que no hauria d'assumir si estigués en detenció preventiva. Les conseqüències de no complir les condicions de viure d'acord amb la mesura poden ser greus per a l'individu, a qui se li ha de demanar que expressi la seva voluntat d'ajustar-se a la mesura proposada.

Cal subratllar que el consentiment de la persona a sotmetre's a una mesura aplicada en la comunitat com aquesta en cap cas no s'ha d'obtenir en contrapartida d'una reducció dels càrrecs penals o d'una declaració de culpabilitat.

60. Totes les condicions o obligacions definides en una sanció o mesura aplicada en la comunitat s'han de determinar tenint en compte les necessitats i la situació de la persona, i també els seus riscos de reincidència (en particular el risc de provocar danys greus).

Aquesta regla determina les modalitats específiques d'aplicació de la Regla 22. Les condicions i obligacions han de ser imposades amb un objectiu legítim. L'autoritat decisòria ha de vetllar principalment perquè les condicions de la pena siguin adequades, afavoreixin el desistiment i redueixin els riscos, tenint en compte la situació particular de l'interessat. També és important que les condicions siguin coherents entre elles; per exemple, suposem que s'imposa a l'autor d'infracció un treball en benefici de la comunitat al mateix temps que una cura de desintoxicació, cal vetllar perquè el compliment d'una condició no afecti la viabilitat de l'altra. Cal recordar també en aquest context que la vigilància electrònica no ha de ser un obstacle per a les aspiracions legítimes com la cerca de feina. El «paquet» de sancions ha de ser proporcional i realista

pel que fa a la situació particular de l'autor d'infracció.

61. A més de la documentació formal, l'imputat o l'autor d'infracció ha de ser informat de la naturalesa i l'objectiu de la sanció o mesura i de les condicions o obligacions que ha de complir abans de la seva aplicació en una llengua que entengui i, si cal, per escrit.

Aquesta regla fa referència a l'aplicació del principi que estableix la Regla 30 relacionat amb informar la persona sobre la naturalesa, el contingut i les conseqüències de la sanció o la mesura imposats, durant la fase d'aplicació.

Independentment de com s'hagi informat l'imputat o l'autor d'infracció sobre la decisió de la imposició (per mitjà d'un document escrit, una notificació legal o una explicació oral per part de l'autoritat decisòria), el moment en què comença l'aplicació és especial i favorable. En aquest punt, l'imputat i l'autor d'infracció necessiten rebre informació clara i fiable sobre la significació i les conseqüències de la sanció o mesura i normalment es mostren receptius. Una bona comprensió del que s'espera d'ells pot tenir una influència considerable sobre la correcta aplicació de la sanció o mesura.

La informació normalment es dona de manera oral, per permetre que s'estableixi un diàleg entre el professional implicat i l'imputat o l'autor d'infracció. El fet que les explicacions es donin oralment no exclou la possibilitat que es lliuri una declaració escrita que recapituli les condicions i les obligacions a les quals se subjecta l'individu i que contingui també altra informació, generalment pràctica, sobre l'aplicació de la sanció o de la mesura.

Capítol VI: Incompliment i revocació

62. Al començament de l'aplicació d'una sanció o mesura aplicada en la comunitat, s'ha d'informar l'imputat i l'autor d'infracció sobre el contingut de la sanció o mesura i sobre el que s'espera d'ells. També se'ls ha d'informar sobre les conseqüències de l'incompliment de les condicions i obligacions establerts en la decisió, i de les circumstàncies en què se'ls pot reenviar davant l'autoritat decisòria, en cas d'incompliment o compliment inadequat de la sanció o mesura.

L'autoritat executiva té el deure de donar efecte a les sancions i mesures ordenades per l'autoritat decisòria. S'ha d'explicar de manera completa la naturalesa de la sanció o mesura a l'imputat i l'autor d'infracció, el qual ha de saber què s'espera d'ell i què pot esperar ell de l'autoritat. Aquesta regla estableix que les conseqüències d'un incompliment de les obligacions per part de l'individu s'han d'explicar curosament. Aquestes inclouen principalment tornar a ser enviat davant del tribunal per ser condemnat a una altra pena o, en cas d'alliberament anticipat, tornar a la presó.

L'autoritat executiva ha de vetllar perquè les persones que estan sota la seva supervisió siguin conscients d'aquestes possibles conseqüències, però els supervisors han d'evitar recórrer únicament a l'amenaça d'una sanció addicional per obtenir el compliment de les obligacions. Han d'intentar demostrar el valor de la cooperació i tractar l'interès de manera que obtingui el seu consentiment. Segons algunes investigacions, les persones estan més predisposades a cooperar quan tenen la impressió que se les tracta de manera justa. Qualsevol sentiment d'injustícia pot portar a un ressentiment i a una negativa a cooperar. És veritat que per a alguns imputats i autors d'infracció, en certes situacions, les conseqüències d'un incompliment poden ser molt greus i incloure una pena de presó. Cada imputat i autor d'infracció ha de ser conscient d'aquest risc, però això no se li ha de presentar com l'única raó perquè compleixi les seves obligacions. En aquestes circumstàncies es pot utilitzar una explicació dels avantatges de la cooperació i el treball sobre la motivació. Cal identificar i parlar sobre qualsevol cosa que obstaculitzi el compliment de les obligacions i també és convenient establir estratègies que permetin als individus fer el que s'espera d'ells.

En algunes situacions, pot ser que el supervisor doni consells a l'imputat i a l'autor d'infracció, uns consells que aquest acceptarà o no. És important que el personal distingeixi clarament entre les instruccions requerides legalment i qualsevol opinió o consell informal que pugui oferir, i cal que s'asseguri que l'imputat o l'autor d'infracció les entén.

63. L'autoritat executiva ha de definir clarament els procediments que cal seguir en cas que l'imputat o l'autor d'infracció incompleixi o compleixi de manera inadequada les condicions o obligacions que se li imposen.

Els procediments que ha de seguir el personal responsable de l'execució quan

s'enfronta a dificultats derivades de l'incompliment total o parcial de les condicions imposades s'han de definir de manera precisa, per tal que les persones competents puguin gestionar aquest tipus de situacions adequadament. Aquesta regla és un corol·lari de l'anterior: de la mateixa manera que l'acusat i l'autor d'infracció han de saber clarament el que s'espera d'ells, el personal també ha d'estar al corrent de les seves obligacions.

L'objectiu de la regla no consisteix a reglamentar la qüestió d'una manera exhaustiva. La capacitat discrecional que té el personal li ha de permetre resoldre un cert nombre de dificultats que sorgeixen durant l'aplicació de les sancions i mesures. La regla més aviat intenta establir alguns límits per garantir la igualtat de tractament dels casos.

Finalment, la delicada qüestió de la gestió dels casos d'incompliment total o parcial per part de l'imputat o l'autor d'infracció -i, en concret, de saber si convé o no posar en marxa un procés formal que pot tenir conseqüències greus- implica l'existència de relacions transparents, obertes i de confiança entre l'autoritat executiva i l'autoritat decisòria.

64. Els incompliments menors que no necessiten recórrer al procediment de revocació de la sanció o mesura s'han de solucionar ràpidament per mitjans discrecionals o, si escau, per un procediment administratiu. En aquest cas, l'imputat o l'autor d'infracció ha de tenir la possibilitat d'aportar observacions. El procediment i el seu resultat s'han de registrar en el dossier individual i ser explicats ràpidament i clarament a la persona afectada.

Qualsevol incompliment de les condicions i obligacions s'ha de prendre seriosament i donar lloc a una avaluació professional en funció de les normes fixades per la legislació nacional. Cada vegada que un imputat o autor d'infracció s'absté de fer el que s'espera d'ell, l'autoritat executiva ha d'actuar ràpidament i de manera assertiva. Si, per exemple, algú s'absté de presentar-se al lloc i a l'hora establerts, l'autoritat s'ha de posar en contacte amb ell de manera urgent. Aleshores, la persona encarregada de la supervisió ha d'interrogar de seguida l'autor d'infracció per establir les raons de l'incompliment, però hi ha casos en què una conducta així no pot assimilar-se a un incompliment deliberat de les condicions vinculades a la sanció o mesura. De fet, hi ha moltes raons que poden explicar l'incompliment d'un imputat o d'un autor d'infracció, inclosa una mala comprensió del que s'espera d'ell, una vida personal desorganitzada (raó per no presentar-se a les cites) i un sentiment de desesperança envers la possibilitat de canviar. Deixant clar que els incompliments són inacceptables, el supervisor també ha de parlar amb la persona sobre el que cal fer per evitar un incident del mateix tipus en el futur. L'incident i les seves raons s'han de registrar al dossier.

En algunes circumstàncies, l'incompliment de les obligacions per part de l'autor d'infracció es pot traduir en un increment del nivell de risc i, en el cas en què el perill per a la seguretat pública sobrepassés un cert límit, l'autoritat ha de reaccionar amb urgència. Entre les mesures correctives que es pot veure obligada a prendre figura principalment la compareixença al més aviat possible de l'imputat o l'autor d'infracció davant del tribunal o el seu retorn a la presó.

Un dels principals objectius de qualsevol sanció o mesura aplicada en la comunitat és fomentar i permetre el canvi en la vida de les persones. Alguns canvis, com tenir una feina estable, són susceptibles d'introduir una modificació important de la conducta futura de l'autor d'infracció. Paral·lelament, un canvi així pot traduir-se en dificultats pel que fa al compliment de les obligacions. Així, algú que ha de treballar cada dia tindrà problemes per presentar-se davant l'autoritat segons s'estableix. El personal ha de ser conscient d'aquests impediments i estar preparat per sol·licitar a l'autoritat decisòria la modificació de les condicions vinculades a la sanció o mesura aplicada en la comunitat si s'estima convenient.

65. L'autoritat executiva ha de notificar per escrit a l'autoritat decisòria, sense demora, qualsevol incompliment significatiu de les condicions o obligacions fixades per una sanció o mesura aplicada.

El terme «incompliment significatiu» es pot comparar i oposar al d'«incompliment menor» que s'utilitza a la Regla 64. Tot i que normalment els elements que constitueixen un incompliment els estableix la llei, atès que aquest pot derivar en la revocació o la modificació de la sanció o mesura, és l'autoritat executiva la qui ha d'avaluar si l'incompliment en qüestió s'ha de considerar significatiu. Un incompliment de les condicions prou greu per portar a la reconsideració de la sanció o mesura imposada s'ha de considerar «significatiu». Seria difícil i potser superflu perfilar més aquesta distinció, encara que probablement els organismes competents considerin oportú adoptar una interpretació i procediments clars per orientar el seu personal sobre el que s'espera d'ells. El mateix imputat o autor d'infracció també ha de saber fins quin punt un incompliment.

de les seves obligacions pot portar a l'enviament d'un informe formal a l'autoritat decisòria i les possibles conseqüències. No obstant això, sovint és profitós que el supervisor parli amb la persona sobre el seu incompliment perquè se'n faci una idea de la importància i implicacions que pot tenir per garantir-ne un futur compliment..

El caràcter greu d'un incompliment significatiu exigeix que se n'informi l'autoritat decisòria formalment. La informació s'ha de comunicar sense demora, atès que, si la sanció o mesura aplicada en la comunitat ha deixat d'existir de facto, les instruccions de l'autoritat decisòria s'han deixat d'aplicar, i cal solucionar aquesta situació ràpidament. L'informe adreçat a l'autoritat decisòria s'ha de fer per escrit, atesa la importància que té establir de manera precisa els fets.

66. Qualsevol informe escrit sobre l'incompliment de les condicions o obligacions de la sanció o mesura ha de contenir informació objectiva i detallada sobre la manera com s'ha esdevingut l'incompliment i sobre les circumstàncies en les quals s'ha produït.

Qualsevol informe sobre l'incompliment de les condicions vinculades a la sanció o mesura s'ha de redactar de manera clara i precisa. Ha de narrar alhora els fets del cas i el context en el qual aquests s'han produït. Es tracta d'una condició fonamental perquè l'autoritat decisòria pugui fer l'avaluació correcta de l'incompliment al·legat per tal de pronunciar-se sobre la modificació o l'eventual revocació de la sanció o mesura.

67. La decisió de modificar o revocar una sanció o mesura aplicada en la comunitat l'ha de prendre una autoritat establerta per la llei. L'autoritat decisòria només pot emetre una decisió sobre la modificació o la revocació parcial o total després que l'autoritat executiva n'examinei detalladament els fets.

Aquesta regla també recull les garanties d'un procediment equitatiu. De la mateixa manera que va ser una autoritat decisòria establerta legalment (normalment un tribunal) la que va pronunciar la sanció o mesura aplicada en la comunitat inicial, també pertoca a aquesta mateixa autoritat fer-ne la modificació o la revocació. Aquestes decisions s'han de prendre després d'examinar i considerar els fets del cas.

68. La decisió de revocar una sanció o mesura aplicada en la comunitat no necessàriament ha de conduir a una pena de presó.

Aquesta regla s'ha d'examinar conjuntament amb la Regla 12, a la qual complementa. Fins i tot quan un incompliment d'una condició o obligació requereix una revocació, també ha de ser possible gestionar amb flexibilitat l'incident sense haver d'imposar necessàriament una pena de presó. En seria un exemple quan es dona el cas de l'incompliment greu d'una condició o obligació al final d'un període de probation durant el curs del qual l'autor d'infracció ha mostrat una conducta satisfactòria fins en aquest moment. El caràcter substitutiu inherent a les sancions i mesures aplicades en la comunitat quedaria en un no-res si l'autoritat decisòria només tingués l'opció d'imposar sistemàticament una pena de presó. Si l'autoritat decisòria demana l'opinió de l'autoritat executiva sobre la reacció adequada a un incompliment provat, el personal d'aquesta última ha de mostrar-se positiu i demostrar imaginació per suggerir sancions i mesures aplicades en la comunitat que siguin més adequades i el compliment de les quals sigui més probable.

També cal tenir en compte el principi de proporcionalitat: si l'autoritat decisòria va considerar que la infracció inicial no mereixia una pena de presó, aquesta anàlisi no s'hauria de bandejar d'entrada a l'hora de prendre una decisió sobre la modificació o revocació d'aquesta infracció.. L'autoritat decisòria, que té tot el poder d'avaluar, ha de considerar diverses solucions potencials, atès que la presó és l'última sanció que s'ha d'imposar en cas que no es pugui aplicar cap altra sanció o mesura aplicada en la comunitat.

69. Quan decideix sobre la modificació o la revocació parcial o total d'una sanció o mesura aplicada en la comunitat, l'autoritat decisòria ha d'assegurar-se que l'imputat o l'autor d'infracció ha tingut l'oportunitat d'examinar els documents pertinents i presentar la seva defensa relativa a la suposada violació de qualsevol condició o obligació imposada. L'imputat o l'autor d'infracció té dret a una assistència jurídica.

Aquesta regla també recull garanties d'un procediment equitatiu. L'imputat o l'autor d'infracció han de tenir oportunitat justa d'impugnar l'al·legació d'incompliment de les seves obligacions i condicions o d'explicar a l'autoritat decisòria les circumstàncies i les raons de l'incident. Atès que l'autoritat esmentada generalment té un ampli ventall d'opcions per actuar en cas d'incompliment, l'imputat o l'autor d'infracció ha de tenir la possibilitat d'explicar-se. Normalment, això s'ha d'esdevenir abans que es prengui una decisió. De vegades, però, hi ha casos en què pot augmentar el risc de fugida i posar la ciutadania en perill; per exemple, quan un autor d'infracció ha de tornar a la presó perquè els riscos que suposa han augmentat. En aquests casos, l'autor d'infracció ha de tenir la possibilitat, al més aviat possible després del reingrés a la presó, d'analitzar-ne les raons i, si ell ho decideix, recusar la decisió. L'autor d'infracció també ha de tenir dret a l'assessorament jurídic al llarg d'aquest procediment.

70. Quan es considera la revocació d'una sanció o mesura aplicada en la comunitat, cal tenir en compte fins a quin punt s'han respectat les condicions i les obligacions establertes per aquesta sanció o mesura. Quan la violació de la sanció o mesura per part de l'autor d'infracció porta a un empresonament, el mèrit per compliment d'alguna de les seves obligacions ha de quedar reflectit en la durada de la pena de presó.

L'inici d'un procediment de revocació també ha de ser una oportunitat per avaluar l'aplicació de la sanció o mesura. És convenient analitzar tant els aspectes positius com els negatius. Per tant, fins i tot una aplicació parcial (per exemple, l'acompliment d'un nombre incomplet d'hores de treball en benefici de la comunitat) o deficient (per exemple, una reparació incompleta del perjudici causat a la víctima) pot ser un indicador de com s'ha dut a terme la sanció o mesura en benefici de la comunitat i influir en la decisió de revocació.

71. L'autoritat decisòria, considerant un canvi de circumstàncies i el progrés de l'imputat o l'autor de la infracció, pot modificar una condició o obligació d'una sanció o mesura aplicada en la comunitat. La sol·licitud de modificar-ne les condicions i les obligacions també la pot fer l'imputat o l'autor de la infracció, o l'autoritat executòria, o com ho estableixi la llei.

Aquesta regla reconeix que les circumstàncies poden canviar i que qualsevol sanció o mesura aplicada en la comunitat ha de ser prou flexible per adaptar-se a l'evolució de la situació. A petició de l'autoritat executiva, o de l'imputat o l'autor d'infracció, o com prescriu la llei, l'autoritat decisòria ha de poder modificar o revocar una sanció o mesura aplicada en la comunitat. Entre les raons al·legades, hi figuren les següents:

- *la situació personal de l'individu ha canviat molt des que es va adoptar la sanció o mesura aplicada en la comunitat i, per tant, ara no pot adaptar-se a les condicions imposades inicialment; o*
- *la persona ja no accepta sotmetre's a l'ordre (quan el seu consentiment és un requisit); o*
- *la reinserció i la reintegració de la persona hi guanyarien molt si s'adoptés una altra decisió; o*
- *la continuació de la pena ja no és necessària en interès de la comunitat o de la persona.*

72. De conformitat amb la llei, l'autoritat decisòria pot posar fi a una sanció o mesura abans del termini previst si es considera que l'imputat o l'autor d'infracció ha complert les condicions i obligacions requerides i ja no és necessari mantenir-les per aconseguir l'objectiu d'aquesta sanció o mesura. La petició de posar fi a una sanció o mesura per aquestes raons la pot fer l'imputat o l'autor d'infracció, o l'autoritat executiva.

Moltes de les Regles anteriors d'aquest capítol tracten les qüestions d'incompliment de les condicions i obligacions, però de vegades es pot donar el cas que la persona hagi progressat fins a tal punt que l'autoritat decisòria podria aprofitar per revisar la sanció o mesura. En un cas així, la modificació d'una o diverses condicions pot resultar avantatjosa. Per exemple, un autor d'infracció que demostra que ha compensat la víctima, ja no se l'ha de sotmetre a una condició de compensació. De la mateixa manera, no es pot obligar algú a seguir un tractament a partir del moment que s'estableix que el seu problema de drogoaddicció s'ha tractat de manera satisfactòria i que una recaiguda és poc probable. La legislació nacional ha d'establir criteris perquè l'autoritat decisòria pugui exercir aquest poder.

Aquesta regla permet posar fi definitivament a una sanció o mesura abans de l'expiració de la durada prevista. S'han de complir dos criteris. En primer lloc, s'han d'haver complert les condicions de la sanció o la

mesura. En segon lloc, ja no hi ha d'haver la necessitat de mantenir les condicions esmentades per aconseguir els objectius de la sanció o mesura. Les autoritats decisòries, per llei, haurien de tenir llibertat total pel que fa a l'aplicació del segon criteri.

Pot resultar molt avantatjós fer una declaració pública per informar l'autor d'infracció que s'han constatat els seus progressos, que les seves obligacions s'han complert, que la sanció o la mesura a la qual se subjectava es retira formalment i que recupera la integritat dels seus drets civils.

Capítol VII: Organització, personal i recursos

Generalitats

73. L'estructura, l'estatus i els recursos dels organismes executius han de correspondre al volum i a la complexitat de les tasques i les responsabilitats que se'ls confien, i reflectir la importància dels serveis que garanteixen.

L'aplicació correcta de les sancions i mesures en la comunitat comporta una responsabilitat molt important i exigent. Hi ha molts països en què el nombre de persones sotmeses a una sanció o mesura com aquesta supera amb escreix la població carcerària, mentre que el repartiment del pressupost no reflecteix el volum i la importància de les sancions i mesures aplicades en la comunitat. Aquesta regla exigeix als Estats que estableixin una autoritat executiva sòlida i eficaç, en consolidin l'estatus i li assignin recursos adequats.

74. Les autoritats executives han de treballar en cooperació amb els altres organismes del sistema judicial, amb els organismes de suport i amb la societat civil per exercir les seves tasques i funcions d'una manera eficaç i justa.

El principi general que defineix la regla s'estableix al capítol IV, però val la pena reformular-lo en aquest context. En el cas que l'autoritat executiva hagi de tractar amb altres organismes en el marc d'una cooperació, s'han de respectar les seves competències i poders distintius. Qualsevol malentès relacionat amb l'objectiu i el valor afegit de l'autoritat esmentada pot complicar el treball del seu personal (en el marc de les relacions basades en el respecte mutu) amb altres organismes de dins o de fora del sistema de justícia penal.

75. L'activitat de les autoritats encarregades d'aplicar les sancions i mesures en la comunitat s'ha de basar en una declaració detallada de la política que en descriu la funció, els objectius i els valors fonamentals. Aquesta declaració s'ha de completar amb plans de servei escrits, i també instruccions i orientacions pràctiques.

Aquesta regla reforça la Regla 73 que afirma que l'estatus de l'autoritat executiva i la confiança que aquesta inspira es pot reforçar amb declaracions clares i realistes dels seus objectius i la transparència de les seves polítiques i pràctiques. L'autoritat decisòria també ha de saber la manera com es duen a terme les sancions i mesures aplicades en la comunitat, de manera que la declaració de la política i els plans de servei establerts a la regla són condicions prèvies per guanyar-se la confiança i assegurar una rendició de comptes adequada.

76. Les autoritats executives han d'establir sistemes interns de supervisió per fer un seguiment de la seva pròpia actuació i la dels membres del seu personal.

Les autoritats executives han d'assegurar que s'estableixen sistemes fiables per tal de fer un seguiment i millorar les seves pròpies pràctiques i garantir que aquestes responen als requisits establerts. Per exemple, els dossiers han de ser examinats regularment i sistemàticament pels caps directes per tal que la direcció disposi d'informació, inclosa la relacionada amb comentar les actuacions i la línia d'acció. També han de comentar les actuacions amb els membres del personal.

Personal

77. Les autoritats executives han de disposar d'un personal amb grans qualitats professionals, que hagi estat seleccionat, format i contractat d'acord amb els principis que estableixen els textos rellevants del Consell d'Europa relatius al personal encarregat de l'aplicació de les sancions i mesures.

Si l'autoritat executiva vol gaudir de l'estatus i el reconeixement establerts anteriorment en aquest capítol, ha de comptar amb un personal que estigui a l'altura. Aquesta condició té efectes sobre els mètodes de selecció i de formació, i també sobre la remuneració i les condicions de treball. Els principis generals rellevants s'estableixen a la Recomanació núm. R (97) 12 sobre el personal encarregat de l'aplicació de les sancions i mesures, i també a les Regles penitenciàries europees (part V) i les Regles del Consell d'Europa relatives a la probation (Regles 21 a 30).

78. El personal és responsable davant l'autoritat executiva. Aquesta autoritat ha de definir les obligacions, els drets i les responsabilitats del seu personal, organitzar-ne la gestió i la supervisió, i avaluar la imparcialitat, la productivitat i l'eficàcia de la seva feina.

La regla estableix que, a més de la competència que es requereix per complir les obligacions de les seves funcions (contractació, selecció, pagament dels sous, promoció, etc.), l'autoritat executiva també té poder per establir normes laborals. Dit altrament, pot definir les obligacions, els drets i les responsabilitats del seu personal i vetllar després perquè es compleixin les normes establertes.

Cal establir sistemes que permetin a cada autoritat supervisar la qualitat de les pròpies pràctiques i verificar el nivell de les actuacions de les normes professionals reivindicades. Cal fomentar que el personal consideri aquests processos com una oportunitat per millorar la qualitat del servei proporcionat i treballar tan bé com pugui. Aquestes supervisions no només s'han de centrar en les actuacions individuals, sinó que també han de considerar si el personal té prou recursos i suport per fer la seva feina.

Atès que l'eficàcia de l'execució depèn principalment de la qualitat de la feina feta pel personal, l'autoritat executiva ha de disposar de tots els mitjans necessaris per supervisar la feina feta pel personal i millorar la qualitat de les seves pràctiques.

79. S'han d'establir disposicions perquè la direcció consulti el personal a títol col·lectiu sobre els temes d'ordre general, i, més específicament, sobre les condicions de treball.

El personal ha d'assumir obligacions pel que fa a l'autoritat executiva i recíprocament. L'autoritat ha de vetllar perquè els seus agents estiguin ben formats, i tinguin els recursos i el suport necessaris per dur a terme les seves tasques. Aquesta regla estableix que l'escalafó superior ha d'establir i participar en mecanismes mitjançant els quals el personal pugui expressar-se a títol col·lectiu, principalment pel que fa a les condicions de treball. A més, el personal té una idea precisa de la manera com s'apliquen les polítiques i orientacions i pot detectar qualsevol llacuna en aquest àmbit. Atès que els membres individuals del personal no poden parlar sempre directament sobre aquestes qüestions amb el seu superior, és essencial que, per tal de millorar l'organització, s'estableixi un òrgan representatiu del personal.

80. En la selecció, la contractació i la promoció del personal ningú no pot ser objecte de discriminació per raons de raça, color, origen ètnic, sexe, orientació sexual, religió, opinió política o de qualsevol altra índole, ni per raons econòmiques o socials.

El principi general de no-discriminació establert a la Regla 6 s'aplica amb la mateixa intensitat a les possibilitats de contractació, promoció, remuneració i condicions laborals del personal. La llista dels motius de discriminació esmentats a la regla no s'ha de considerar exhaustiva, de manera que qualsevol altre motiu de discriminació també està prohibit. No obstant això, el principi de no-discriminació en matèria de contractació i de selecció no ha de ser un obstacle per a la promoció de polítiques específiques dirigides a afavorir una categoria de persones, per exemple les dones. De la mateixa manera, aquest principi de no discriminació no ha d'impedir la selecció i contractació diferencials per a llocs de treball específics per atendre determinats grups de persones, com pot ser el cas de minories ètniques.

El respecte d'aquesta regla, com el de la Regla 6, exigeix una supervisió periòdica de les polítiques i les pràctiques per assegurar que les sancions i mesures aplicades en la comunitat s'apliquen de manera justa. També s'han d'adoptar sistemes de supervisió per identificar qualsevol discriminació involuntària.

81. La contractació i la selecció del personal han de considerar les necessitats específiques de categories de persones concretes i la diversitat dels imputats o els autors d'infracció que són supervisats.

Les estratègies de contractació del personal han de tenir en compte la diversitat en les comunitats a les quals serveix l'autoritat executiva, i els imputats i autors d'infraccions que té assignats sota la seva supervisió. Aquesta regla pot resultar complexa. Per exemple, en un gran nombre de països, es constata un desequilibri marcat entre els sexes, i de vegades també entre les minories ètniques. Els intents per redreçar aquest desequilibri (provant de contractar treballadors de grups que estan poc representats entre el personal), de vegades s'allunyen del principi d'igualtat d'oportunitats de trobar una feina. Amb tot, l'autoritat executiva sempre ha de tenir en compte aquestes consideracions i fer tot el que estigui al seu abast per tenir un personal que s'adigui amb el perfil de la comunitat. En els llocs on hi ha un gran nombre d'estrangers que provenen d'un mateix país, cal considerar la contractació d'un o més membres del personal que parlin la seva llengua. Si l'autoritat executiva es mostra sensible amb aquestes qüestions, demostra un compromís amb els drets i els interessos dels qui supervisa, alhora que reforça la legitimitat de la seva feina davant ulls dels usuaris del servei i de tota la ciutadania.

82. El personal encarregat de l'execució ha de ser prou nombrós per assumir de manera efectiva les seves tasques. Els treballadors han de tenir les qualitats personals i les qualificacions professionals necessàries per exercir les seves funcions.

Aquesta regla no proporciona cap indicació absoluta pel que fa al nombre de professionals respecte del nombre d'acusats o autors d'infracció que se'ls assigna («càrrega de casos»). La gran diversitat de sancions i mesures aplicades en la comunitat i l'estructura heterogènia dels sistemes de sancions europeus corroboren que no és possible ni convenient quantificar aquesta relació. En aquest sentit, el nombre de persones assignat a cada supervisor no aporta cap informació, atès que tot depèn de les necessitats dels individus, del nivell de risc que es creu que suposen i de la part del servei que assumeix el mateix supervisor (per oposició als col·legues, o fins i tot als organismes associats).

La segona part de la regla exigeix específicament que les diverses administracions defineixin les seves pròpies normes per delimitar el marc de referència de cada sistema tenint en compte l'ampli ventall de sancions i mesures disponibles i la complexitat de tasques confiades al personal. Aquestes normes poden resultar útils per a l'avaluació qualitativa i quantitativa de les pràctiques de l'autoritat. Les normes inclouen la llista de qualitats que ha de tenir el personal; per exemple, integritat, compromís amb els valors de l'autoritat o capacitat de treballar en equip. Algunes d'aquestes qualitats es poden valorar en el marc del procés de selecció, mentre que les altres es poden adquirir en el marc d'una formació i amb l'experiència.

83. El personal encarregat de l'execució ha de rebre una formació adequada que li permeti tenir una bona comprensió del seu camp d'activitat específic, de les seves tasques concretes i dels requisits deontològics de la seva feina. La seva formació l'ha d'encoratjar a contribuir en la millora del seu lloc de treball. Cal que amplii i millori regularment les seves competències professionals per mitjà de cursos de perfeccionament, anàlisis i avaluacions de la seva feina.

Aquesta regla enuncia diversos requisits relacionats amb la formació del personal i les condicions necessàries per exercir les seves funcions. La formació és essencial per conscienciar el personal de les seves responsabilitats concretes envers els imputats i els autors d'infracció i la comunitat. De la mateixa manera, tenint en compte el fet que les sancions i mesures en la comunitat impliquen la societat en un sentit ampli, el personal ha de vetllar per coordinar les seves activitats amb les d'altres organitzacions competents de la comunitat.

Abans de prendre possessió del càrrec, el personal ha de rebre una formació inicial específica i adient. I després, ha de tenir l'oportunitat de millorar els seus coneixements i les seves competències mitjançant cursos de perfeccionament. Sigui quin sigui el tipus de formació oferta, cal tenir molt en compte la necessitat d'adquirir coneixements –derivats principalment de la sociologia, del treball social i de la criminologia– sobre els diversos aspectes pràctics de la seva activitat, i sobre les exigències professionals i ètiques. Aquesta formació ha d'anar més enllà d'un simple aprenentatge teòric dels aspectes professionals i tècnics. Els coneixements, les competències i els valors són els components que constitueixen la millor pràctica. Després, amb la formació contínua, caldrà examinar i avaluar diferents casos reals, per desenvolupar i millorar les competències professionals. El govern ha de garantir els recursos necessaris, principalment econòmics, per a les activitats de formació.

El fet d'assolir actuacions òptimes no només implica un personal competent, sinó també un context organitzatiu en el qual aquest pugui desenvolupar les seves competències. Això no només inclou la formació i la supervisió, sinó també prou recursos i oportunitats per millorar les seves perspectives laborals.

84. Els sous i les condicions laborals han de ser proporcionals a les competències i les responsabilitats del personal. El personal s'ha de contractar amb unes condicions jurídiques, econòmiques i d'horari que garanteixin la continuïtat del seu desenvolupament professional i personal, que permetin reforçar el seu sentit de la responsabilitat i li assegurin un estatus corresponent al d'altres professionals que exerceixen funcions semblants.

L'objectiu d'aquesta regla és definir els elements essencials de les condicions laborals del personal professional per garantir l'estabilitat laboral i un estatus digne.

Un personal contractat per un període indefinit amb condicions de treball garantides jurídicament i una remuneració adequada té més probabilitats de funcionar millor que un personal temporal. Tenir una feina estable és molt important en aquest tipus de feina, que és exigent i complexa, atès que el personal s'enfronta moltes vegades a pressions psicològiques fortes i ha de relacionar-se sovint, fins i tot quotidianament, amb altres membres del sistema de justícia penal (ja siguin policies, jutges, altres agents del sistema judicial o membres de l'administració penitenciària) que han tingut una formació professional diferent. Per tant, el personal ha de tenir un estatus corresponent a les condicions laborals d'aquestes altres categories professionals que exerceixen responsabilitats comparables. Si una persona vol traslladar-se d'un organisme de justícia penal a un altre (per exemple, un servei de probation relativament nou pot ser que vulgui comptar amb personal d'un servei penitenciari establert), convé vetllar perquè aquest trasllat no es tradueixi en una reducció de la remuneració o desavantatges socials que afectin, per exemple, la jubilació.

La regla no exigeix que el personal professional sigui funcionari de l'Estat. Aquesta condició sovint és comuna, però no és imperativa. De fet, a cada país, hi ha una gran diversitat d'organitzacions públiques i privades que participen en l'aplicació de sancions i mesures en la comunitat.

Recurs del voluntariat

85. L'autoritat executiva ha de considerar la contractació de voluntaris per contribuir en les seves activitats per tal de reforçar la participació de la comunitat en l'aplicació de sancions i mesures.

Les Regles d'aquesta secció fan referència als voluntaris que treballen amb l'autoritat executiva i en nom seu i no pas als qui ajuden els imputats i autors d'infraccions de manera independent o en l'àmbit d'altres organitzacions. Els voluntaris poden aportar una contribució summament útil treballant per a l'autoritat i ajudant les víctimes i els autors d'infraccions. Aquesta participació correspon a una aportació de la societat civil en el sentit ampli de la lluita contra la delinqüència, per no reservar aquesta tasca només als professionals.

Cal establir una distinció entre els voluntaris i els participants de la comunitat que s'esmenten al capítol IV. Aquests últims són contractats per les seves pròpies organitzacions, generalment en qualitat d'assalariats. Normalment treballen amb molts clients a més a més dels qui compleixen les condicions d'una sanció o mesura aplicada en la comunitat. Per la seva part, els voluntaris treballen amb i per a l'autoritat executiva i tenen un paper concret dins d'aquesta organització. Tot i que se'ls associa formalment amb l'autoritat esmentada, el fet que no siguin ni professionals ni remunerats explica que la seva contribució sigui diferent i serveixi principalment per establir i enfortir els vincles amb la comunitat. Com els professionals, els voluntaris poden ajudar els imputats i els autors d'infraccions a canviar de vida oferint-los un model positiu i facilitant-los el fet de prendre consciència sobre el perjudici causat per la infracció comesa.

També poden treballar com a mentors i establir amistat amb l'imputat i l'autor d'infracció, oferint-li una relació encara més valorada perquè és menys formal que l'establerta amb un agent supervisor. Els imputats i els autors d'infraccions sovint aprecien les persones que consagren una part del seu temps i de la seva energia a donar-los suport i aconsellar-los rebre a canvi una remuneració econòmica. Els voluntaris poden ajudar sovint el personal professional a complir una sèrie de tasques concretes en virtut d'un acord amb l'autoritat. També poden intervenir en qualitat de «defensors» de les sancions i mesures aplicades en la comunitat i ajudar la societat a entendre millor els objectius i l'interès d'aquestes penes.

86. Els voluntaris poden fer una contribució important en l'aplicació de les sancions i mesures en la comunitat, però no han d'exercir tasques que corresponen al personal professional.

Als voluntaris no se'ls pot demanar que assumeixin els mateixos papers i responsabilitats que el personal assalariat, o només amb l'objectiu de conservar els recursos de l'autoritat. Aquesta ha de delimitar curosament la frontera entre els papers que tenen el seu personal i els voluntaris, tenint en compte no només les competències i els coneixements del personal implicat, sinó també el nivell de responsabilitat que han d'assumir.

87. Les autoritats executives han de definir criteris i procediments segons els quals els individus voluntaris de la comunitat se seleccionen, són informats sobre les seves tasques, responsabilitats, límits i competència, les persones a les quals han d'informar, i qualsevol altre element útil. Cal assegurar una formació adaptada.

Atès que els voluntaris treballen en nom de l'autoritat executiva amb els imputats i els autors d'infraccions (i de vegades amb les víctimes) envers els quals l'autoritat té una obligació de diligència, s'han de sotmetre a un procés per valorar l'aptitud per a la feina, el qual com a mínim ha d'incloure una entrevista amb un membre del personal i una verificació dels antecedents penals.

El fet de tenir antecedents penals no ha d'impedir automàticament que un voluntari assumeixi aquest paper. De fet, els exautors d'infraccions tenen una experiència que els permet aportar una contribució específica i incalculable; a més, el fet que l'autoritat recorri a ells com a voluntaris demostra el seu desig real de mantenir un desistiment basat en la inserció social. Hi ha molts països que han dut a terme experiències positives que es basen en aquesta «mentoria d'iguals». No obstant això, no podem concloure que qualsevol persona és capaç d'assumir aquest paper, de manera que l'autoritat executiva ha de seleccionar curosament el voluntari.

88. Els voluntaris han de rebre orientació i suport per part del personal professional, i se'ls ha de permetre dur a terme tasques que s'adeqüin a les seves capacitats i als seus centres d'interès, dins els límits del seu paper.

Aquesta regla estableix que els voluntaris han de poder contactar fàcilment amb un membre del personal professional per tal d'obtenir orientació o suport. Cada voluntari ha de ser assignat a un agent de probation que n'assumirà la responsabilitat i podrà assignar-li tasques en funció de les necessitats del servei. L'interessat probablement necessitarà en alguns moments l'autoritat i l'aprovació de l'agent esmentat, així com els seus consells i el seu suport.

Els voluntaris, de la mateixa manera que el personal remunerat, estan obligats a protegir la ciutadania i, per tant, se sotmeten a les mateixes regles en matèria de confidencialitat. Els imputats i els mateixos autors d'infraccions així com altres usuaris del servei, a semblança del personal i dels voluntaris, han d'entendre els drets i les responsabilitats inherents a aquestes relacions de treball.

89. Els voluntaris han d'estar coberts per una assegurança contra accidents, danys i perjudicis i en matèria de responsabilitat civil quan exerceixen les funcions que li són assignades per l'autoritat d'execució. Correspon a l'autoritat executiva vetllar perquè estiguin assegurats de la manera adequada. Cal reemborsar a aquestes persones les despeses necessàries relacionades amb la seva feina.

Així com el personal remunerat, els voluntaris han d'estar coberts per una assegurança quan compleixen els seus deures. Això només s'aplica quan l'autoritat executiva nomena directament els voluntaris. Aquests acords s'han de diferenciar de la posició d'empleats d'organitzacions que treballen en col·laboració amb l'autoritat executiva.

Encara que no cobrin per la seva feina, els voluntaris poden tenir despeses (per exemple, de desplaçament) a les quals tenen dret a reemborsament.

Recursos econòmics

90. Les autoritats executives han de disposar de recursos econòmics adequats, proveïts pels fons públics. Les terceres parts poden aportar una contribució econòmica o d'un altre tipus, però les autoritats executives no n'han de dependre mai econòmicament.

Aquesta regla s'adreça als governs i concerneix les assignacions pressupostàries. Constitueix una indicació important pel que fa a la concessió dels recursos econòmics necessaris per a l'execució de les sancions i mesures aplicades en la comunitat. Encara que puguin resultar molt menys oneroses que les penes de presó, les sancions i mesures aplicades en la comunitat necessiten, malgrat tot, molts recursos. Els mitjans econòmics necessaris s'han de preveure als pressupostos de l'Estat i la seva utilització ser objecte d'un control pressupostari estricte.

La regla no en proporciona cap indicació quantitativa, sinó que només assenyala que, en l'interès del funcionament, cal equilibrar suficientment els mitjans econòmics i les necessitats de l'autoritat executiva.

La segona part de la regla estableix que l'autoritat executiva pot recórrer a recursos no previstos en els pressupostos de l'Estat. Aquests recursos poden provenir d'organitzacions o de particulars, considerats «tercers» en relació amb l'autoritat. Poden tenir un caràcter purament econòmic o d'altres tipus, com la prestació d'una assistència per part de l'organització o de personal auxiliar. Però aquestes contribucions mai no han de determinar la totalitat de les activitats de l'autoritat executiva.

91. En cas que les autoritats executives utilitzin contribucions econòmiques de tercers, hi ha d'haver regles que defineixin els procediments que cal seguir, les persones que assumeixen responsabilitats específiques en aquest àmbit i els mitjans per auditar l'ús que es fa d'aquests fons.

Aquesta regla és el corol·lari de la segona part de la regla anterior. Fins i tot quan l'autoritat executiva rep fons que provenen d'altres fonts que no són el pressupost de l'Estat, és essencial prevenir qualsevol risc de pèrdua d'autonomia d'acció (fins i tot parcial) derivada d'aquest tipus de finançament. Per tant, la regla estableix que cada Estat ha de fixar un procediment que garanteixi la utilització apropiada d'aquests fons.

Per tant, cal definir procediments específics pel que fa a les assignacions pressupostàries finançades per fons privats, i també designar les persones responsables en la matèria i els mitjans per auditar la utilització d'aquestes aportacions.

Capítol VIII: Procediments d'inspecció, de seguiment i de presentació de reclamacions

92. Les autoritats executives han d'estar obertes a sotmetre's a un control i han de lliurar regularment a les autoritats competents informes generals i informació relacionada amb la seva feina. Les autoritats executives també s'han de sotmetre a una inspecció i/o seguiment i han de cooperar plenament amb totes les formes de supervisió. Les conclusions d'inspeccions governamentals i d'organismes de seguiment independents s'han de fer públiques.

Aquesta regla desenvolupa la idea de transparència i de rendició de comptes. Els treballs de les autoritats executives s'han de sotmetre a un control –és a dir, a un seguiment rutinari i inspeccions efectuades en el marc del sistema de justícia penal o per altres autoritats competents. La naturalesa i la manera d'efectuar un control com aquest pot variar molt segons les particularitats jurídiques dels diferents països. No obstant això, per garantir-ne l'eficàcia i la credibilitat s'han de complir dos requisits. El control s'ha de dur a terme regularment; és a dir, ni de manera aleatòria, ni a la mida. No només l'han de dur a terme els dirigents de la mateixa autoritat (Regla 76), sinó també persones externes, és a dir, persones que són independents de l'activitat en qüestió, per tal de garantir-ne l'objectivitat i la imparcialitat. Un control de gran qualitat, quan està previst per la legislació nacional, l'han de dur a terme persones qualificades i experimentades.

Els enfocaments varien segons els diferents països i el rendiment de comptes pot funcionar a escala nacional, regional i/o a una escala més local. En tots els casos, l'autoritat competent ha de garantir que s'han establert sistemes sòlids, que permeten garantir que l'organisme dugui a terme les seves tasques com ho ha de fer.

A més, un seguiment independent és molt important per garantir la qualitat de les normes professionals a la pràctica. En alguns països, això pot ser responsabilitat d'un mediador com el Defensor del Poble; en altres d'un comitè nacional de seguiment, etc. No importa la forma que adoptin aquests òrgans, aquesta regla exigeix que aquests òrgans siguin independents i disposin de bones eines per dur a terme les seves tasques de seguiment.

Els organismes han d'utilitzar sistemes d'inspecció i de seguiment com aquests com una oportunitat per aprendre i per millorar el seu exercici. L'òrgan d'inspecció també ha d'aprofitar l'oportunitat d'adquirir coneixements sobre la realitat de les pràctiques d'aplicació i advocar, en nom de l'organisme, per canvis de política o nivells de recursos.

També és molt important proporcionar informació regular a les autoritats decisòries que han de confiar en els treballs de les autoritats executives. I s'ha de mantenir un diàleg, de manera que l'autoritat executiva pugui tenir en compte les expectatives de l'autoritat decisòria.

Aquesta regla indica que no només es tracta de mostrar disponibilitat per a una inspecció, sinó que també implica una rendició de comptes activa de la feina. Això es pot dur a terme mitjançant la presentació d'informes o en altres formats. Aquestes idees es desenvolupen més endavant, al capítol IX d'aquestes Regles.

93. Cal disposar d'un procediment per presentar reclamacions just, senzill i imparcial contra una decisió presa per l'autoritat executiva, o per no haver-la presa, o, en general, per l'efecte de la sanció o mesura.

Els principis jurídics que fonamenten aquestes Regles han de considerar les modalitats d'aplicació. Per tant, cal respectar el dret de la persona de presentar reclamacions contra les decisions (o les decisions no preses) que afecten la manera com la sanció o la mesura aplicada en la comunitat es posa en pràctica. Els imputats, els autors d'infraccions i els altres usuaris de serveis han d'estar informats sobre el seu dret de presentar una reclamació i els mitjans d'exercir-lo mitjançant un procediment clar i senzill.

L'autoritat executiva ha de vetllar perquè els autors d'infraccions compleixen amb les seves obligacions, encara que prefereixin evitar-ne algunes. El personal encarregat de la supervisió pot fer demandes personals als imputats i als autors d'infraccions que de vegades els poden molestar o a les quals es poden resistir. De vegades el personal també ha de prendre decisions que poden fer que l'interessat hagi de comparèixer davant d'un tribunal o tornar a la presó. Les modalitats d'aplicació de sancions i mesures aplicades en la comunitat poden portar a desacords i conflictes entre el personal i els autors d'infraccions; un aspecte de la feina que el personal ha d'aprendre a gestionar. De vegades un desacord d'aquest tipus pot portar a la presentació d'una reclamació formal.

Una persona pot demanar un canvi de supervisor o d'una altra persona que tingui responsabilitats envers ell. Com en el cas de les reclamacions, aquesta petició pot estar justificada o no. Atès que la relació entre el supervisor o la persona responsable d'un acusat o un autor d'infracció i aquest últim és important perquè s'apliqui la sanció o mesura de manera eficaç, l'autoritat executiva ha d'examinar aquestes peticions de manera seriosa i responsable, però no sempre ha de concedir-ne la petició.

Els imputats, els autors d'infraccions i la resta d'usuaris de serveis han de disposar d'un procediment clar de presentació de reclamacions. Moltes d'elles s'han de poder resoldre de manera informal i a un nivell poc elevat de la jerarquia, simplement contestant a l'interessat per què es va prendre una decisió, però quan la reclamació no és satisfactòria hi ha d'haver mitjans eficaços per reclamar a un nivell més elevat de l'organització i, en algunes circumstàncies, a una autoritat independent.

Cal subratllar que sovint les reclamacions es poden evitar quan l'autoritat explica clarament el seu paper i defensa la seva posició d'una manera coherent i honesta. Si una persona sap el que s'espera d'ella i el que ella pot esperar a canvi és molt menys probable que presenti una reclamació.

Les persones encarregades d'estudiar les reclamacions han de ser imparcials i evitar formular hipòtesis que podrien perjudicar el resultat de les seves investigacions.

94. En primera instància, l'autoritat executiva ha d'atendre i examinar les reclamacions relacionades amb l'aplicació d'una sanció o mesura. Les reclamacions s'han d'examinar i resoldre com més aviat millor.

Un procediment per presentar reclamacions ha de reunir una sèrie de requisits. En alguns casos, n'hi ha prou que el superior directe del membre del personal que sigui objecte d'una reclamació l'examini tot sol. En altres circumstàncies, en funció de la gravetat de les al·legacions, ha de fer la feina una persona situada a un nivell més elevat dins de l'organització. També pot examinar la queixa una autoritat independent (per exemple, un mediador), tot i que aquest procediment es reserva generalment per als casos en què els altres mecanismes no han permès arribar a una solució satisfactòria. L'autoritat independent també pot haver d'examinar un recurs contra les conclusions de la investigació inicial.

Qualsevol autor d'infracció ha de poder presentar una reclamació sense dificultats, la qual ha de ser examinada i ser objecte d'una decisió sense demora injustificada. Paral·lelament, l'investigador ha de tenir a la seva disposició tota la informació necessària per prendre una decisió, incloses qualssevol observacions del mateix

demandant, dels membres del personal l'exercici del qual s'està qüestionant i/o de tercers que tinguin informació rellevant.

En algunes casos la reclamació pot exigir una investigació minuciosa que requereixi temps. Aquests procediments s'han d'agilitar, però en cap cas actuar amb precipitació. Quan es preveu que el procediment s'allargarà, se n'ha de mantenir informat el demandant i explicar-li les raons del que altrament es podria considerar una demora excessiva. Cal establir de manera precisa els tràmits que cal fer i el calendari dels procediments de presentació de reclamacions.

Sovint és molt important provar d'indagar què espera el demandant de la seva reclamació. Per exemple, pot ser que l'individu consideri les condicions de la sanció o la mesura aplicada en la comunitat més dures del que havia previst, però és difícil de resoldre això mitjançant un procediment per presentar reclamacions. També són difícils de gestionar els casos en què un imputat o autor d'infracció se sent molest o indignat per les demandes del supervisor. No sempre és fàcil saber quan un procediment per presentar reclamacions és la millor resposta en casos com aquest.

95. Les persones encarregades d'examinar la reclamació han d'obtenir tota la informació necessària que els permeti prendre la seva decisió. Cal considerar curosament l'oportunitat d'escoltar el demandant en persona, sobretot quan se n'ha expressat el desig.

La investigació generalment inclou l'examen de la reclamació inicial, el recull d'informació complementària davant l'autor en funció de les necessitats, converses amb els membres del personal i, eventualment, la verificació de certs documents escrits. Normalment, s'anima els usuaris a redactar la seva reclamació per escrit, sense que calgui una presentació gaire elaborada, però si no en són capaços, han de poder obtenir un suport per fer-ho o l'opció de formular la reclamació de manera oral.

L'autoritat responsable ha de decidir en cada cas si és necessari o no que la persona encarregada d'examinar la reclamació entrevisti el demandant en persona. Cal considerar curosament la petició per part del demandant de ser-hi en persona, però no ha de ser determinant. Fins i tot així, se n'ha d'emetre un judici.

96. La decisió de les persones que investiguen la reclamació i les raons que en justifiquen la decisió s'han de comunicar per escrit al demandant, a l'autoritat executiva i als membres del personal afectats.

Les reclamacions es poden considerar justificades o no. També pot ser que una reclamació s'admeti de manera parcial. Si la reclamació s'admet, s'ha d'actuar en conseqüència i se n'ha d'informar el demandant. Si no s'admet, també se n'ha d'informar el denunciant, que en tots els casos ha de percebre que se'l tracta de manera justa.

El personal, així com el demandant, han de tenir el convenciment que el procediment és just i imparcial. Tant si la investigació estableix que la reclamació és injustificada, malintencionada o vexatòria o, ben al contrari, és justificada, l'autoritat ha de notificar-ne els resultats al demandant. També cal informar sobre les conclusions als membres del personal les pràctiques dels quals s'han qüestionat.

És important diferenciar entre, d'una banda, les reclamacions presentades contra un membre del personal i, de l'altra, les fetes contra la política duta a terme per l'autoritat. Per exemple, pot ser que un autor d'infracció vulgui queixar-se sobre la decisió de tornar-lo a enviar a la presó, però si l'autoritat està convençuda que aquesta decisió s'ha pres i s'ha adoptat correctament, ha d'estar preparada per donar suport al seu personal.

Qualsevol canvi en la política o la pràctica derivat de l'examen d'una reclamació s'ha d'explicar al demandant. L'autoritat executiva ha de tenir una actitud positiva davant les reclamacions i veure en les investigacions una oportunitat per millorar la qualitat dels serveis que proveeix. També cal analitzar regularment la informació sobre el nombre de reclamacions presentades i examinades al llarg de l'any per identificar i corregir possibles deficiències en la política o la pràctica de l'autoritat.

97. Un demandant pot rebre el consell i l'assistència d'una persona que ell triï i, si és necessari, rebre una assistència jurídica.

L'objectiu d'aquesta regla és permetre que un demandant pugui exercir els seus drets sense traves. Per tant, ha de tenir el dret de rebre l'assistència d'una persona que ella triï pel que fa a qualsevol reclamació relativa a l'aplicació d'una sanció o mesura aplicada en la comunitat. El demandant pot triar la persona

fins i tot quan hi hagi el risc que la persona escollida no tingui les competències o el coneixement específic requerit. En algunes circumstàncies, el demandant pot demanar assistència jurídica.

Capítol IX: Recerca, avaluació, relacions amb els mitjans i la ciutadania

98. Cal fomentar la recerca sobre les sancions i mesures aplicades en la comunitat. I aquestes s'han d'avaluar regularment. Els programes i les intervencions s'han d'estructurar d'acord amb l'adquisició de coneixements fruit d'aquesta recerca.

Els treballs de recerca es basen principalment en procediments descrits i avaluats de manera objectiva. La recerca és indispensable per adquirir coneixements (oposat a creences) sobre el funcionament de les sancions i mesures aplicades en la comunitat. Sense aquests coneixements, no hi hauria cap base fiable per descriure i avaluar la utilització i els resultats d'aquestes sancions i mesures. L'evolució de les polítiques o les pràctiques penals amb els imputats i els autors d'infracció, així com la bona administració dels recursos financers públics serien impossibles sense les descripcions i les avaluacions esmentades. Per tant, aquesta regla insta a promoure la recerca.

Els resultats de la recerca han de servir per orientar i guiar la pràctica. La recerca ha de ser rigorosa i imparcial i la participació de les universitats i altres centres de recerca han de garantir-ne la imparcialitat i la fiabilitat. Els resultats de la recerca també s'han de fer públics per tal d'inspirar confiança als ciutadans. (Fins i tot quan els resultats són decebedors, la voluntat de l'autoritat de fer una recerca i de modificar, si escau, el seu enfocament pot reforçar-ne encara més la credibilitat.)

De la mateixa manera que la pràctica ha de reflectir els resultats de la recerca, els responsables polítics també n'han d'estar informats per respondre com cal. En molts països, els polítics se sotmeten a una pressió considerable per introduir mesures eficaces que redueixin la delinqüència. La recerca, el sentit comú i els arguments han d'avaluar les iniciatives polítiques, i els polítics, sense deixar de mostrar-se sensibles a les expectatives legítimes dels seu electorat, han de demostrar el seu lideratge i intentar evitar la temptació de proposar «solucions» simples a problemes complexos.

Cal tenir en compte la recerca no només per aconseguir els objectius establerts per a les sancions i mesures aplicades en la comunitat, sinó també per detectar qualsevol conseqüència involuntària o imprevista.

Aquesta regla també afirma que convé fomentar l'intercanvi internacional d'idees i pràctiques. Les pràctiques que han resultat ser eficaces en un país poden ser un referent per a un altre, tot i que en l'aplicació s'han de tenir en compte les diferències de context, sobretot el jurídic i el cultural. Els països poden aprendre moltes coses els uns dels altres avaluant no només els èxits, sinó també els fracassos.

99. S'han de definir els criteris d'eficàcia i d'actuació de tal manera que permetin avaluar des de diferents angles els avantatges i els inconvenients dels programes i les intervencions, per tal de millorar tant com es pugui la qualitat dels seus resultats. Convé establir normes i indicadors de resultats per posar en marxa aquests programes i intervencions.

S'han de fixar criteris d'eficàcia i d'actuació per tal de fer possible l'avaluació -des de diferents angles- dels avantatges, inconvenients i limitacions de les sancions i mesures aplicades en la comunitat. Principalment es poden esmentar els criteris següents:

- *Les taxes de reincidència (un indicador important d'eficàcia),*
- *els processos de desistiment,*
- *el compliment de les condicions (basant-se en la proporció de les sancions i mesures que s'han dut a terme sense problemes, el nombre d'incompliments registrats, etc.),*
- *el perfil i els antecedents penals de les persones a les quals s'han imposat les sancions i mesures aplicades en la comunitat (per tal de determinar si aquest tipus de pena s'imposa de conformitat amb les disposicions de la llei i la política del govern),*
- *l'impacte de les sancions i mesures aplicades en la comunitat sobre la taxa d'emprisonament (pel simple fet que les sancions i mesures tenen l'objectiu de reduir la població carcerària, però no sempre es compleixen les expectatives), l'absència de discriminació, de conformitat amb la Regla 6,*

- *la percepció del personal que treballa per a les autoritats executives,*
- *l'opinió de les autoritats decisòries,*
- *l'experiència dels usuaris dels serveis, incloses les víctimes,*
- *els resultats dels procediments de les reclamacions,*
- *el cost econòmic de les sancions i mesures aplicades en la comunitat.*

Aquesta llista no pretén ser exhaustiva. Per exemple, la percepció de la ciutadania pel que fa a les sancions i mesures aplicades en la comunitat i la seva credibilitat són temes potencialment interessants per a la recerca. Hi ha d'altres indicadors que sovint resulten útils: per exemple, molts autors d'infraccions necessiten ajuda per superar la seva dependència a l'alcohol o a les drogues o bé tenen deficiències educatives o de formació professional. Les sancions i mesures aplicades en la comunitat permeten oferir aquest tipus de suport. La recerca també ha de demostrar si aquest suport realment s'ofereix i s'accepta i suggerir mitjans per incrementar l'eficàcia dels mètodes de suport.

En molts casos, aquests efectes s'han d'avaluar de manera comparativa. Per exemple, en lloc de mesurar les taxes de reincidència en relació amb un ideal probablement inaccessible, s'haurien de comparar detingudament les reincidències amb les d'autors d'infraccions similars a qui se'ls hagi imposat una pena de presó o d'altres sancions i mesures.

100. Es poden introduir com a prova noves sancions i mesures aplicades en la comunitat de conformitat amb les normes ètiques aprovades a escala internacional. Qualsevol projecte pilot o experimentació s'ha de dur a terme respectant l'esperit d'aquestes Regles i ser objecte d'un seguiment i una avaluació minuciosos i rigorosos.

Cal donar la benvinguda a nous programes, intervencions i mètodes d'aplicació. Els requisits que estableix aquesta regla són: que els projectes esmentats han de ser aplicats, d'entrada, a títol experimental, han d'ajustar-se a aquestes Regles i a les normes ètiques internacionals, i que han de ser objecte d'un seguiment i una avaluació minuciosos i rigorosos.

101. Els responsables polítics, els legisladors, les autoritats judicials i la ciutadania han de rebre informació periòdica sobre els beneficis econòmics i socials derivats de la reducció de les penes de presó, i també dels avantatges de les sancions i mesures aplicades en la comunitat. Hi ha d'haver una política manifesta de relacions públiques. .

En molts països, la ciutadania coneix poc les sancions i mesures aplicades en la comunitat o la feina de les autoritats executives. És estrany que els ciutadans entenguin la imposició de sancions i mesures aplicades en la comunitat enfront de les penes de presó. Aquesta regla insta les autoritats responsables i les mateixes autoritats executives a defensar aquestes sancions i mesures aplicades en la comunitat i a treballar amb els mitjans de comunicació per explicar el que volen aconseguir aquestes mesures, el que aconseguixen i per què són importants. Les autoritats han de demostrar imaginació i creativitat a l'hora de dur a terme aquesta tasca per millorar la comprensió i la confiança de la ciutadania.

Per tant, aquesta regla subratlla la importància d'una bona comunicació per crear condicions socials en què s'acceptin les sancions i mesures aplicades en la comunitat com una reacció apropiada i creïble a un comportament delictiu. L'objectiu d'aquesta regla és vetllar perquè es prenguin decisions i es formin opinions basades en informació fiable i no pas en especulacions infundades.

102. Es requereix un esforç actiu per difondre informació sobre la naturalesa i el contingut de les sancions i mesures aplicades en la comunitat i també de les diferents metodologies d'aplicació, per tal que la ciutadania les conegui i les percebi com a respostes adequades i creïbles per als comportaments delictius.

El ciutadania té la necessitat i el dret de conèixer el ventall de sancions i mesures aplicades en la comunitat disponibles, les seves condicions, quins són els drets i les responsabilitats dels imputats o dels autors d'infracció i, en termes generals, l'eficàcia provada d'aquestes sancions i mesures. Per sensibilitzar els ciutadans en aquest aspecte es poden utilitzar els mitjans de comunicació de masses: ràdio, televisió, internet, mitjans socials, revistes i diaris. Organitzar conferències, seminaris i altres tipus de comunicacions també contribueix a influir en l'opinió pública.

La informació ha d'insistir en l'idea que les sancions i mesures aplicades en la comunitat garanteixen un càstig i un control suficients i afavoreixen el desistiment.

També és important que la ciutadania percebi les autoritats executives com a actives, receptives i sempre predisposades a millorar la qualitat de la seva feina.

103. Les autoritats judicials i altres autoritats decisòries han d'estar implicades en el procés d'elaboració i revisió de les polítiques sobre l'ús de les sancions i mesures aplicades en la comunitat, i han d'estar informades dels seus resultats per tal d'assegurar una àmplia comprensió dels punts forts i les limitacions de les sancions i mesures aplicades en la comunitat.

Correspon a la instància judicial i a les altres autoritats decisòries determinar com utilitzar les sancions i mesures aplicades en la comunitat en el marc de la legislació vigent. Llevat que tinguin una idea precisa de com s'apliquen aquestes sancions i mesures i dels resultats que se'n poden obtenir, corren el perill de ser utilitzades insuficientment o de manera inadequada. En aquestes circumstàncies, és probable que les sancions i mesures tinguin poques oportunitats de prosperar en cap sentit, sobretot pel que fa a la reducció de la població carcerària. Aquesta regla preveu un diàleg entre l'autoritat executiva i l'autoritat decisòria. Aquesta última no només ha de rebre la informació, sinó que cal fomentar que expressi la seva opinió sobre l'aplicació de les sancions i mesures i sobre com es podrien millorar per generar més confiança.

104. Les autoritats executives han de permetre i fomentar que els imputats i els autors d'infracció els informin sobre la seva experiència durant la supervisió per poder millorar les polítiques i les pràctiques. Si aquestes autoritats treballen amb víctimes, també n'han de recollir les opinions.

La recerca sobre les sancions i mesures aplicades en la comunitat sovint està dominada per l'anàlisi estadística, sobretot pel que fa a les taxes de reincidència. No obstant això, aquest tipus de penes comporten molts altres aspectes, l'estudi dels quals podria millorar l'avaluació de les actuacions de l'autoritat executiva. Aquesta regla insta l'autoritat esmentada a encoratjar els usuaris del servei a expressar les seves opinions sobre els serveis que reben i sobre la manera com són supervisats. De la mateixa manera, quan un organisme competent treballa amb les víctimes, també caldria recollir-ne les opinions. En molts casos, les opinions dels individus implicats es registren sistemàticament en el seu dossier individual, però és menys corrent que es compilin de manera sistemàtica o s'utilitzin per orientar la pràctica general. En alguns països, les autoritats competents han contribuït a crear consells consultius d'usuaris: una pràctica que cal fomentar.

Capítol X: Revaluació de les Regles

105. Aquestes Regles han de ser reevaluades regularment.

Aquestes Regles han de ser reexaminades regularment i revisades en cas de necessitat. Qualsevol modificació de la legislació o de la jurisprudència relacionada amb entendre la millor manera de contribuir al canvi de conducta dels autors d'infraccions i al seu desistiment, així com qualsevol progrés tecnològic, pot crear la necessitat de revisar algunes Regles. És important que tots els països contribueixin en aquest procés interessant-se pels efectes de l'aplicació. Les circumstàncies en què les Regles no aconsegueixen (o ja no aconsegueixen) arribar als objectius esperats o bé generen dificultats de principi o de pràctica des de l'angle de la seva aplicació han de ser registrades i informar el Consell d'Europa quan se'n faci una revisió. Cal millorar les Regles basant-se en una reflexió profunda sobre l'experiència adquirida a l'hora d'intentar posar-les en pràctica.